

Kooikerhondjen rotukohtainen jalostuksen tavoiteohjelma 2012-2016, päivitetty vuosille 2017-2021

Hyväksytty rotua harrastavan yhdistyksen yleiskokouksessa 20.8.2011

Hyväksytty rotujärjestön yleiskokouksessa 12.11.2011

SKL:n jalostustieteellinen toimikunta hyväksynyt 19.4.2012

Päivitys hyväksytty SKL:n jalostustieteellisessä toimikunnassa 3.5.2016

SISÄLLYSLUETTELO

1. Yhteenveto	3
2. Rodun tausta.....	4
3. Järjestöorganisaatio ja sen historia.....	6
4. Rodun nykytilanne	7
4.1 Populaation rakenne ja jalostuspohja.....	7
4.1.1 Populaation rakenne ja sukusiitos	8
4.1.2 Jalostuspohja	9
4.1.3 Rodun populaatiot muissa maissa	12
4.1.4 Yhteenveto populaation rakenteesta ja jalostuspohjasta	13
4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet	14
4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta	14
4.2.2 Jakautuminen näyttely-/käyttö-/tms. linjoihin	15
4.2.3 PEVISA-ohjelmaan sisällytetty luonteen ja käyttäytymisen ja/tai käyttöominaisuuksien testaus ja/tai kuvaus	15
4.2.4 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteessa	15
4.2.5 Käyttö- ja koeominaisuudet	20
4.2.6 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista	21
4.3 Terveys ja lisääntyminen	22
4.3.1 PEVISA-ohjelmaa sisällytetyt sairaudet	22
4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet	22
4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt	29
4.3.4 Lisääntyminen	30
4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet	31
4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä	31
4.4 Ulkomuoto	31
4.4.1 Rotumääritelmä.....	31
4.4.2 Näyttelyt ja jalostustarkastukset.....	32
5. Yhteenveto aiemman tavoiteohjelman toteutumisesta.....	33
5.1 Käytetyimpien jalostuskoirien taso	33
5.2 Aiemman jalostuksen tavoiteohjelman toteutuminen	35
6. Jalostuksen tavoitteet ja toteutus.....	36
6.1 Jalostuksen tavoitteet	36
6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille.....	38
6.3 Rotujärjestön toimenpiteet	41
6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin	41
6.5 Toimintasuunnitelma sekä tavoiteohjelman seuranta	42
7. Lähteet.....	43
8. Liitteet	43

1. Yhteenveto

Tämä dokumentti liitteineen muodostaa Suomen Spanieliliiton alaisuudessa toimivan rotua harrastavan yhdistyksen, Suomen Kooikerhondje ry:n, jalostuksen tavoiteohjelman alkuperältään hollantilaiselle kooikerhondje-rodulle. Tavoiteohjelman tarkoituksena on koota yhteen oleellinen tieto Suomessa rekisteröidyistä kooikerhondjeista, niiden taustoista ja rodun nykytilasta sekä rodun jalostuksessa tarvittavista taustatekijöistä. Ohjelman avulla voidaan rodun kehitystä ohjata määrätietoisesti ja pitkäjänteisesti. Edelliset jalostuksen viisivuotiset tavoiteohjelmat on hyväksytty vuosina 2002, 2007 ja 2011. Niiden tavoin käsillä oleva päivitetty ohjelma vuosille 2017-2021 pohjaa alkuperämaan rotuyhdistyksen jalostusohjeisiin rodun terveyden, luonteen ja ulkomuodon osalta.

Kooikerhondje on peräisin Hollannista, jossa ensimmäinen rodun edustajista kirjattiin rekisteriin toisen maailmansodan jälkeen. Siitä alkaen alkuperämaan rotujärjestö on ylläpitänyt kirjaa (Clubregister) kaikista rodun edustajista ympäri maailmaa. FCI:n hyväksynnän rotu sai vasta vuonna 1990 ja pian sen jälkeen Suomeen tuotiin ensimmäinen yksilö. Kooikerhondjien määrä on kasvanut tasaisesti. Vuonna 2015 niitä rekisteröitiin Suomessa 105 koiraa. Tämä on paljon suhteessa siihen, että alkuperämaassa rekisteröidään vuosittain noin 300-400 pentua.

Clubregisterin avulla on voitu taaksepäin laskea, että tämän päivän kooikerhondjien taustalla vaikuttaa yhteensä vain reilut kymmenen kantakoiraa. Menneinä vuosikymmeninä erityisesti jalostusurosten tiukka valinta on kaventanut geenipohjaa ja aiheuttanut pullonkauloja populaatioon. Nykyisin yhdistelmien sukusiitosasteet on mahdollista pitää pieninä, mutta rodun taustalla oleva geenipohja on väistämättä kapea. Jalostusvalintoja tehtäessä on yksittäisten koirien jälkeläisten määrä siksi tärkeää pitää maltillisena ja käyttää jalostukseen sopivia yksilöitä mahdollisimman laajasti. Näin pyritään välttämään satunnaisesti tavattujen ongelmien yleistymisen.

Kooikerhondje ei kuulu PEVISAan, mutta sairauksien osalta sen jalostusohjeissa edellytetään, että kaikkien jalostukseen käytettävien koirien silmät, polvet ja lonkat tutkitaan. Lisäksi jalostuksessa kiinnitetään huomiota rodussa esiintyneisiin sairauksiin: autoimmuunisairauksiin, epilepsiaan, kooikerhalvaukseen (ENM), von Willebrandin tautiin sekä häntämutkiin. Perusedellytys on, että jalostukseen käytettävä koira on kaikin puolin terve ja hyväkuntoinen.

Kooikerhondje on eloisa ja ketterä, itsevarma, riittävän sinnikäs ja kestävä, hyväluontoinen ja valpas, mutta ei äänekäs. Rotu on uskollinen, rento ja ystävällinen. Luonneongelmat eivät ole yleisiä, mutta niitäkin esiintyy. Jalostuskoirien ja -yhdistelmien valinnassa tulee kiinnittää huomiota koirien luonteeseen ja erityisesti niiden tapaan reagoida uhkaavissa ja pelottavissa tilanteissa. Luonteen osalta jalostuksen tavoitteena on, että ongelmakoiria ei syntyisi lainkaan. Siksi arkoja ja/tai aggressiivisia koiria ei saa käyttää jalostukseen. Ulkomuodollisesti Suomen kooikerhondjeissa on erittäin korkeatasoisia yksilöitä, mutta myös tyyppin vaihtelu on suurta. Tavoitteena on säilyttää kooikerhondje tyyppiltään laadukkaana ja rotumääritelmän mukaisena. Jalostustavoitteissa ulkomuoto ei kuitenkaan ohita terveys- ja luonnekysymyksiä.

Rodun vahvuuksina nähdään sen monipuolisuus harrastus- ja seurakoirana, populaation tasainen kasvu, aktiivinen rotua harrastava yhdistys sekä kasvattajien sitoutuminen yhteisiin tavoitteisiin. Heikkouksia puolestaan ovat pienessä populaatiossa herkästi yleistyvät terveysongelmat, luonneongelmat ja uusien kasvattajien kokemattomuus. Näistä lähtökohdista yhteistyö kasvattajien, harrastajien ja yhdistysten välillä on ensiarvoisen tärkeää niin kotimaassa kuin maan rajojen ulkopuolellakin.

2. Rodun tausta

Pienen hollantilaisen lintukoiran varhaishistoriasta kertovat lähes 60 maalausta 1400-1800 – luvuilta. Erityisesti 1600-luvun taiteilijat ovat kuvanneet töissään pieniä koiria, jotka ovat olleet mukana kaikissa eri elämäntilanteissa. Pienen kokonsa vuoksi niitä on ollut helppo kuljettaa mukana hevoscärryissä tai jopa ratsailla isännän sylissä satulassa metsästysretkillä. Historiankirjoihin kooikerhondje on päässyt pelastaessaan isäntänsä prinssi Wilhelm Oranialaisen (1533-1584) hengen. Vihollisen tunkeutuessa yöllä sisään koira herätti haukunnallaan prinssin, joka ehti paeta ennen kuin viholliset pääsivät hänen makuuhuoneeseensa. Pienet punavalkoiset koirat ehtivät jo lähes kadota Hollannista, kunnes paronitar van Hardenbroek van Ammerstol kiinnostui maalauksissa esiintyneistä koirista ja ryhtyi työhön löytääkseen kooikerhondje-rodun edustajia.

Toisen maailmansodan aikaan paronitar aloitti tutkimukset koirien löytämiseksi. Hän selitti kulkukauppiaille, millainen kooikerhondjen pitäisi olla sekä ulkonäöltään että väritykseltään. Kulkukauppias sai tehtäväkseen etsiä matkansa varrelta paronittaren kuvaileman kaltaisia koiria. 1930-luvun lopulla kauppiaan onnistui löytää Frieslandin alueelta Pohjois-Hollannista Tommie-niminen narttu, jolla oli musta kirsu ja tummat oranssin-punaiset läiskät valkoisella pohjalla. Tästä koirasta on tullut koko nykyisen rodun kantaemo. Myöhemmin onnistuttiin löytämään samalta alueelta kaksi urosta, Bobbie ja Bennie. Bobbie tunnettiin intohimoisena ja erinomaisena rottien tappajana. Väriltään se oli valkoinen oranssein laikuin ja sen kirsu oli musta. Bennien kirsu oli ruskea ja turkin väri oli valkoinen vaalean oranssein läiskin. Näistä yksilöistä sekä noin kymmenestä myöhemmin rotuun otetusta, taustaltaan tuntemattomasta koirasta, joista osa oli sorsakoiria, on nykypäivänä tunnettu kooikerhondje-rotu saanut geeninsä.

1940-luvun alkupuolelta asti Hollannissa on pidetty kooikerhondjeista rotukirjaa, joka sisältää pentueittain tiedot jokaisesta syntyneestä koirasta erityishuomioineen ulkonäöstä, luonteesta, sairauksista ja terveystutkimustuloksista. Rekisteriin on kirjattu myös koirat, jotka toimivat alkuperäisessä käyttötarkoituksessaan kooihondeina sekä tiedossa olevat kuolinsyyt. 11.2.1967 rodun harrastajat perustivat yhdistyksen *Het Nederlandse Kooikerhondje*. Hollannin kennelliitto, *Raad van Beheer*, hyväksyi kooikerhondjen rotumääritelmän väliaikaisesti vuonna 1966 ja muutaman vuoden kuluttua 15.5.1971 rotu tunnustettiin Hollannissa virallisesti. FCI:n alaisuuteen rotu hyväksyttiin vasta 31.1.1990. Viimeisin rotumääritelmä uudistus on hyväksytty FCI:ssä 13.10.2010.

Kooikerhondjen tehtävänä on ollut ja on osin vieläkin villisorsien houkuttelu veteen sijoitettuihin häkkiansoihin. Järvien ja lampien ympärille on sijoitettu ansahäkkeitä, joiden lähistölle metsästäjät piiloutuivat. Rannat on suojattu risuista ja ruo'oista rakennetuilla aidoilla, jotta metsästäjät voivat liikkua alueella sorsilta salaa. Lammesta ja järvestä johtaa kapea kanava, joka päättyy verkkohäkkiin. Ansojen läheisyyteen siroteltu ruoka ja kesyjen sorsien (ankkojen) olemassaolo houkuttelee villisorsia paikalle. Pieni punavalkoinen muistuttaa sorsien luontaista vihollista kettua, jolloin sorsat seuraavat tarkkaavaisena koiraa, eivätkä havaitse metsästäjän läsnäoloa. Kooikerhondjen tehtävänä on metsästäjän ohjauksessa kiinnittää sorsien huomio itseensä ja liikkua rauhallisesti häkkiansan sermien välissä siten, että se välillä katoaa sorsien näkyvistä. Työskennellessään koira ei jahtaa tai paimenna sorsia. Hollantilaisten mukaan nimenomaan koiran alati heiluva häntä toimii houkuttimena. Sorsat seuraavat koiraa syvemmälle kanavaan, koska ne eivät halua päästää ”kettua” yllättämään itseään. Kun sorsat on houkutteltu riittävän pitkälle, metsästäjä säikäyttää sorsat syvemmälle verkkoonsaan.

Metsästystapa ei edellytä lintujen surmaamista, vaan nuoret ja harvinaiset yksilöt päästetään takaisin vapauteen, toisinaan rengastettuina. Kooikerhondje toimiikin ”houkutuslintuna” myös luonnonsuojelualueella, joissa metsästys on kielletty. Perinteisiä häkkiansoja on käytössä 120 eri puolilla Hollantia, eniten Frieslandin ja Gelderlandin alueella. Tällaisen häkkiansan nimi on hollanniksi eendenkooi, eend on ankka tai sorsa ja kooi on häkki. Kooiker tai kooibaas on eendekooiin haltija tai omistaja. Hond on koira, hondje on pieni koira. Kooihond on siis vanha nimitys koiralle, joka houkuttelee sorsan menemään häkkiin. Myös englanninkielinen verbi decoy, houkutella, on samaa alkuperää.

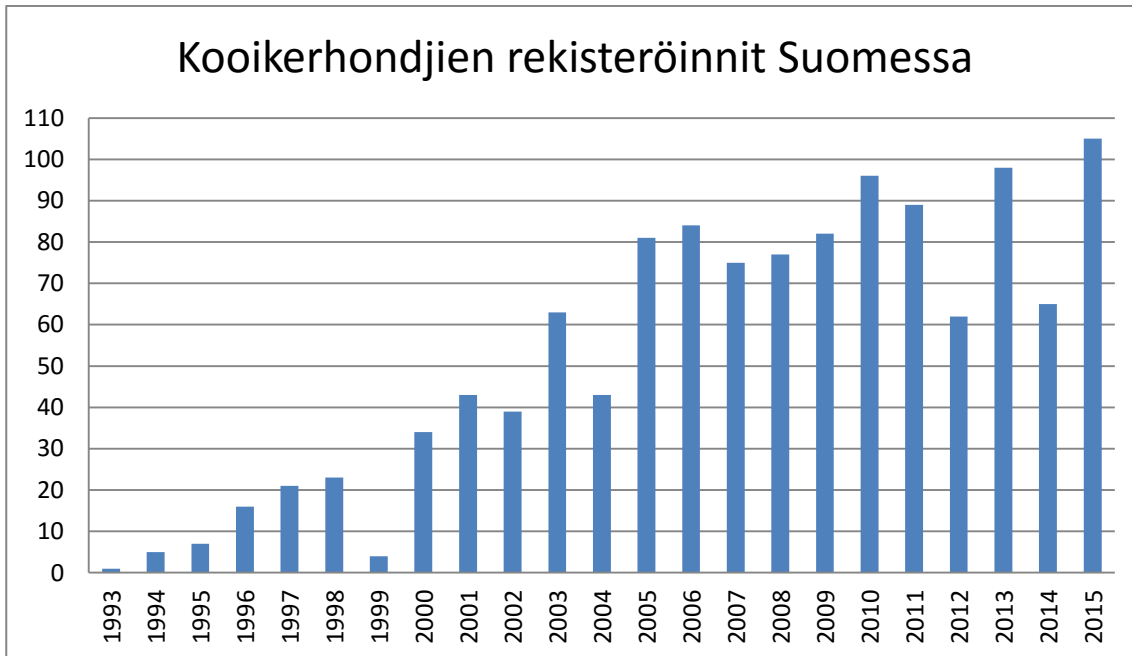
Metsästyskauden ulkopuolella kooikerhondje on toiminut maataloilla tuhoeläinten, kuten rottien tappajana. Rottakoiran työssä on edellytetty lähes päinvastaisia luonteenpiirteitä, reaktionopeutta, kiihkeyttä, kovuutta ja toiminnan itsenäisyyttä, kuin ihmisen ohjaamana tapahtuvassa häkkiansastuksessa. Metsästystarkoitusten lisäksi kooikerhondje on kautta historiansa ollut seurakoira, joka öisinkin on nukkunut omistajansa vuoteessa lämmittäen ja vartioiden häntä.

Kooikerhondje ei ole missään maassa jakautunut erillisiin näyttö- ja käyttölinjoihin. Osaltaan tähän vaikuttaa se, että rodunomaista käyttökoetta ei ole olemassa. Houkutuskäyttö ei myöskään ole kovin yleistä: Hollannissa 2000-luvulla syntyneistä yli tuhannesta pentueesta vain seitsemään on Clubregisterissä kirjattu merkintä kooihond. Tieto ei ole missään määrin täsmällinen, mutta kertoo suuntaa-antavasti siitä, että luonteen jalostaminen alkuperäiseen käyttötarkoitukseen mahdollisimman hyvin sopivaksi on ollut vähemmän tärkeää. Rotumääritelmä kuitenkin kuvaa kooikerhondjen olevan todellinen metsästyskoira, joka on valpas ja eloisa ja jolla on intohimo työskennellä iloisesti. Koira on vilkas ja ketterä, itsevarma ja riittävän sitkeä, hyväluontoinen, mutta ei äänekäs. Rotua kuvataan myös uskolliseksi ja ystävälliseksi.

Aktiivisuutensa vuoksi kooikerhondje sopii seura- ja harrastuskoiraksi aktiiviselle, ulkoilusta pitävälle perheelle. Koira rakastaa pitkiä kävelylenkkejä varsinkin, jos se saa rauhassa tutkia luonnon tuoksuja. Kooikerhondje on vahvasti ”nenäkoira”, jolle pennusta asti erilaiset hajut ja niiden seuraaminen on tärkeää. Suomessa joitakin kooikerhondjeja on ollut käytännön töissä kolareissa haavoittuneiden hirvieläinten jäljestyksessä. Kooikerhondje on nopea ja ketterä ja helposti oppiva koira, joten se sopii niin raunioradalle, jäljestykseen kuin toko- ja agilityharrastukseen. Rotu on saavuttanut kansainvälistä menestystä agilityssä, minkä vuoksi se on maailmalla erityisesti agilityharrastajien suosiossa.

Kooikerhondje muistuttaa ulkonäöltään spanielia tai pientä setteriä. Hollantilaiskasvattajien mukaan rotu on ns. ”spioen” ja se on lähempänä setteriä kuin perinteistä spanielia. Vaikka kooikerhondje ei ole noutaja, eivätkä sen alkuperäiset käyttötarkoitukset edellytä spanielimaisen pehmeää suun otetta riistaan, noutavat useimmat kooikerhondjet mielellään mitä tahansa kepeistä ja palloista sorsiin ja kanalintuihin. Monet kooikerhondjet myös uivat mielellään.

Suomen ensimmäinen kooikerhondje tuotiin maahan Hollannista joulukuussa 1991 ja koira rekisteröitiin Suomen Kennelliiton rekisteriin vuonna 1993. Ensimmäinen pentue syntyi vuonna 1994. Maassamme on vuoden 2015 loppuun mennessä rekisteröity 1213 kooikerhondjea. Näistä tuontikoiria on 109 kappaletta, joista Hollannista on 49, Ruotsista 23, Virosta 11, Tanskasta seitsemän, sekä Norjasta että Puolasta kolme, sekä Sveitsistä että Sloveniasta kaksi, ja yksittäiset koirat Belgiasta ja Saksasta. Suomessa on kaikkiaan vuoden 2015 loppuun mennessä syntynyt 245 pentuetta. Rekisteröinneissä näkyy suurempia ja pienempiä pentuvuosia, mutta kaiken kaikkiaan rekisteröinnit ovat olleet hienoisessa kasvussa ja nykyisin vuosittain rekisteröidään noin sata yksilöä (kuva 1).

Kuva 1. Kooikerhondjien vuosittaiset rekisteröinnit 1993-2015. Lähde KoiraNet.

3. Järjestöorganisaatio ja sen historia

Suomessa kooikerhondjen rotujärjestö on Suomen Spanieliliitto – Finlands Spanielförbund. Rotuharrastajien oma yhdistys Suomen Kooikerhondje ry perustettiin 16.10.1999 ja se hyväksyttiin rotua harrastavaksi yhdistykseksi helmikuussa 2008. Jäsenmäärä vuoden 2008 lopussa oli 191 jäsentä, 2010 lopussa 242 ja 2015 lopussa 259. Määrässä ei ole eritelty varsinaisia, nuoriso- ja perhejäseniä.

Kasvatusta valvoo Suomen Kooikerhondje ry Suomen Spanieliliitto – Finlands Spanielförbundin ohjauksella. Suomen Kooikerhondje ry:n vuosikokouksen joka toinen vuosi nimittämä jalostustoimikunnan puheenjohtaja kokoaa jalostustoimikunnan. Jalostustoimikuntaa neuvoo ja avustaa Spanieliliiton nimittämä jalostusyhdyshenkilö. Jalostustoimikunta on toiminnassaan ehdottoman puolueeton ja noudattaa Suomen Kennelliiton yleisiä toimintaperiaatteita.

Jalostustoimikunnan tarkoituksena on edistää kooikerhondjien jalostusta ja kasvatusta. Tarkoitustaan toteuttaakseen jalostustoimikunta mm. neuvoo ja opastaa rodun kasvattajia ja koiranomistajia, järjestää rotukohtaisia neuvotteluita, kerää, tilastoi ja julkaisee rotutietoa, järjestää kyselytutkimuksia ja joukkotutkimustilaisuuksia, vastaa Clubregisterin Suomen osion ja jalostuksen tavoiteohjelman päivittämisestä, pitää yhteyttä ulkomaisten kooikerhondjeyhdistysten jalostustoimikuntiin, ylläpitää yhdistyksen nettisivuilla jalostusuroslistaa, jolle pääsevät urokset täyttävät rodun jalostuskriteerit sekä julkaisee jalostusaiheisia, perinnöllisten vikojen ja sairauksien ehkäisyä ja luonneasioita käsitteleviä artikkeleita.

Jalostustoimikunnalle osoitetut jalostuskyselyt ovat tärkeä osa kooikerhondjien jalostusohjeista viestimistä. Jalostuskyselyn tekemällä kasvattaja voi varmistua siitä, että yhdistelmä täyttää rodun jalostusohjeiden vaatimukset. Samalla kasvattaja saa tietoa sairausriskeistä, jotka uroksen ja nartun suvuissa ilmenevät. Jalostusneuvontaa annetaan myös kasvattajille ja uroksenomistajille, jotka eivät ole yhdistyksen jäseniä.

4. Rodun nykytilanne

4.1 Populaation rakenne ja jalostuspohja

Rodun perinnöllinen monimuotoisuus tarkoittaa sen geeniversioiden (alleelien) runsautta. Puhutaan myös jalostuspohjan laajuudesta. Mitä monimuotoisempi rotu on, sitä useampia erilaisia versioita sillä on olemassa samasta geenistä. Tämä mahdollistaa rodun yksilöiden geenipareihin heterotsygotiaa, joka antaa niille yleistä elinvoimaa ja suojaa monen perinnöllisen vian ja sairauden puhkeamiselta. Monimuotoisuus on tärkeää myös immuunijärjestelmässä, jonka geenikirjon kapeneminen voi johtaa esimerkiksi tulehdussairauksiin, autoimmuunitauteihin ja allergioihin. Jalostus ja perinnöllinen edistyminenkin ovat mahdollisia vain, jos koirien välillä on perinnöllistä vaihtelua.

Suurilukuinenkin koirarotu on monimuotoisuudeltaan suppea, jos vain pientä osaa rodun koirista ja sukulinjoista on käytetty jalostukseen tai jos rodussa on koiria, joilla on rodun yksilömäärään nähden liian suuret jälkeläismäärät. Tällaiset koirat levittävät geeniversionsa vähitellen koko rotuun, jolloin jostakin yksittäisestä geeniversiosta saattaa syntyä rodulle uusi tyyppivika tai -sairaus. Vähitellen on vaikea löytää jalostukseen koiria, joilla ei tätä geeniversiota ole.

Hollannin rotuyhdistyksen ylläpitämän Clubregisterin avulla on voitu taaksepäin laskea, että lukuisista 1940-60-luvuilla tehdyistä rotuunotoista huolimatta tähän päivään asti geeninsä saaneita taustaltaan tuntemattomia kantakoiria on ollut vain reilu kymmenen. Lisäksi rodun jalostuksessa on jo varhaisessa vaiheessa ollut pullonkaula vuonna 1954 syntyneiden veljeksien Niels, Nico ja Nestor matadorikäytön vuoksi. Kooikerhondjen perinnöllinen monimuotoisuus on siis lähtökohdiltaankin suppea ja yksittäisten koirien liikakäyttö on vaarassa kaventaa sitä edelleen.

Ihannetilanteessa jalostuksesta ei suljeta pois enempää kuin 50 % pentueista tai enempää kuin se rodun osuus, joka saadaan jakamalla luku 2 rodun keskimääräisellä pentuekoolla. Jos rodun pentuekoko on vaikkapa 5, jalostukseen tulisi käyttää 40 % rodun koirista. Monimuotoisuutta turvaava rajoitus yksittäisen koiran elinikäiselle jälkeläismäärälle on pienilukuisissa roduissa 5 % ja suurilukuisissa 2-3 % suhteessa rodun neljän vuoden rekisteröinteihin. Toisen polven jälkeläisiä koiralla saisi pienilukuisissa roduissa olla korkeintaan 10 % ja suurilukuisissa 4-6 % suhteessa neljän vuoden rekisteröinteihin.

Ihannepopulaatiossa kooikerhondjeilla jalostukseen tulisi käyttää lähes puolet rodun koirista, yksittäinen kooikerhondje ei saisi elinikäänään olla vanhempana useammalle kuin 7-10 koiralle, ja toisen polven jälkeläisiä kooikerhondjella saisi olla 14-20 kappaletta. Luvut on laskettu jaksolla 2012-2015 rekisteröidyn 330 koiran mukaan. Kun pentueiden keskimääräinen koko on 4,5 pentua, tarkoittaa tämä, että ihannepopulaatiossa kaikkia keskimääräistä parempia koiria käytettäisiin jalostukseen yksi tai kaksi kertaa.

4.1.1 Populaation rakenne ja sukusiitos

Sukusiitoksessa uros ja narttu ovat toisilleen läheisempää sukua kuin serkukset. Sukusiitosaste tai -prosentti on todennäköisyys sille, että satunnaisesti valittu geenipari sisältää geenistä kaksi samaa alleelia (versiota), jotka ovat molemmat peräisin samalta esivanhemmalta. Saman esivanhemman tietty alleeli on siis tullut koiralle sekä isän että emän kautta. Tällainen geenipari on homotsygoottinen ja identtinen. Ilman sukusiitosta suurin osa yksilöiden geenipareista on heterotsygoottisia, jolloin haitalliset, resessiiviset alleelit pysyvät vallitsevan, normaalin alleelin peittäminä.

Koirilla on rotuja muodostettaessa käytetty runsaasti sukusiitosta. Sukusiitoksella pyritään tuottamaan tasalaatuisia ja periyttämisvarmoja eläimiä. Jos huonot alleelit esiintyvät kaksinkertaisina sukusiitoksen ansiosta, niin mikseivät hyvätkin. Toisaalta sukusiitetykin eläin siirtää vain puolet perimästään jälkeläisilleen, jolloin edulliset homotsygoottiset alleeliyhdistelmät purkautuvat. Lisäksi jokainen yksilö kantaa perimässään useita haitallisia alleeleja, joiden todennäköisyys tulla esiin jälkeläisissä kasvaa sukusiitoksen myötä, joten turvallisia sukusiitosyhdistelmiä ei ole.

Tutkimuksissa on todettu sukusiitoksen haittavaikutusten alkavan näkyä eläimen sukusiitosasteen ylittäessä 10 %. Silloin todennäköisyys hedelmällisyyden ja elinvoiman heikkenemiseen kasvaa, ja nähdään esimerkiksi lisääntymisvaikeuksia, pentukuolleisuuden nousua, pentujen epämuodostumia, vastustuskyvyn heikkenemistä sekä tulehdus- ja allergia-alttiutta. Ilmiötä kutsutaan sukusiitostaantumaksi. Jos sukusiitosaste kasvaa hitaasti monen sukupolven aikana, haitat ovat pienemmät kuin nopeassa sukusiitoksessa eli lähisukulaisten yhdistämisessä.

Sukusiitosasteen suuruus riippuu laskennassa mukana olevien sukupolvien määrästä, joten vain sellaisia sukusiitosasteita voi verrata keskenään, jotka on laskettu täsmälleen saman taustainfon perusteella. Jalostuksessa suositellaan neljän-viiden sukupolven perusteella lasketun sukusiitosasteen pitämistä alle 6,25 %.

Taulukon 1 mukaan kooikerhondjien vuosittaiset sukusiitosasteet ovat KoiraNetin mukaan olleet keskimäärin pieniä, noin 2 %. Tämä taso on hyvä, mutta sitä ei ole syytä kasvattaa nykyisestään, sillä rodun kanta on kapea ja todellinen sukusiitosaste kasvaa automaattisesti. Korkeimmillaan yksittäisten yhdistelmien sukusiitosaste on ollut lähellä 10 %, jolloin riski yhdistelmästä syntyvien koirien sukusiitostaantumalle on jo ilmeinen. Lukuarvoissa on lisäksi huomattava, että tuontikoirien puutteellisen sukupolvitiedon ja koirien välisten sukulaisuustietojen puuttumisen vuoksi luku on aliarvio todellisesta tilanteesta. Rodun populaatiossa on myös vanhaa sisäsiitosta, joka ei enää näy lukuarvoissa, mutta on aiemmin kaventanut geneettistä monimuotoisuutta merkittävästi.

Taulukko 1. Vuositilasto - rekisteröinnit jaksolla 2001-2015 (Lähde KoiraNet)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Pennut (kotimaiset)	40	32	60	41	79	82	72	66	74	81	85	54	94	55	97
Tuonnit	3	7	3	2	2	2	3	11	8	15	4	8	4	10	8
Rekisteröinnit yht.	43	39	63	43	81	84	75	77	82	96	89	62	98	65	105
Pentueet	8	8	13	10	15	19	18	15	17	18	18	14	21	15	17
Pentuekoko	5	4	4,6	4,1	5,3	4,3	4	4,4	4,4	4,5	4,7	3,9	4,5	3,7	5,7
Kasvattajat	8	8	9	9	12	14	10	10	15	10	13	12	17	11	14
keskimääräinen jalostuskäytön ikä uros	2 v 7 kk	2 v 6 kk	4 v 5 kk	3 v 5 kk	3 v 10 kk	3 v 7 kk	3 v 2 kk	3 v 5 kk	2 v 7 kk	3 v 4 kk	4 v 2 kk	4 v 7 kk	4 v 2 kk	3 v 4 kk	4 v 4 kk
keskimääräinen jalostuskäytön ikä narttu	4 v 8 kk	4 v 5 kk	4 v 3 kk	3 v 10 kk	3 v 6 kk	4 v 1 kk	4 v 5 kk	4 v 9 kk	3 v 10 kk	4 v 1 kk	4 v	4 v	4 v	4 v 5 kk	3 v 9 kk
Sukusiitosaste	2,14	0,9	2,16	1,38	2,22	1,69	2,28	2,62	1,33	2,1	2,48	1,37	1,65	3,33	1,71

4.1.2 Jalostus pohja

Tehollinen populaatiokoko on laskennallinen arvio rodun perinnöllisestä monimuotoisuudesta. Tehollinen koko kertoo kuinka monen yksilön geeniversioita tietyssä rodussa tai kannassa on. Esimerkiksi lukema 50 tarkoittaa, että rodun perinnöllinen vaihtelu koostuu 50 eri koiran geeniversioista. Mitä pienempi tehollinen koko, sitä nopeammin rodun sisäinen sukulaisuus kasvaa, ja sukusiitoksen välttäminen vaikeutuu.

Jos sukusiitosasteen kasvunopeuteen perustuva tehollinen koko on alle 50 - 100, rodusta häviää geeniversioita niin nopeasti, ettei luonto pysty tasapainottamaan tilannetta. Silloin on keskityttävä säilyttämään mahdollisimman monen yksilön geneeriä käyttämällä niitä kertaalleen jalostukseen. Toisaalta suurimmalla osalla roduistamme on kantoja myös ulkomailla, jolloin voi olla mahdollista tuoda maahan ”uutta verta”. Monella rodulla ulkomailta ei kuitenkaan ole saatavissa sen erilaisempaa geenimateriaalia kuin kotimaastakaan.

Kooikerhondjen rekisteröintimäärät ja vähitellen myös populaation tehollinen koko on kasvussa ja on kahtena viime vuonna ollut KoiraNetin mukaan jo noin 70 eli yli kolminkertaistunut viidessätoista vuodessa (taulukko 2). Luku on kuitenkin laskennallinen, eikä ota huomioon epätasaisia jälkeläismääriä eikä keskinäisiä sukulaisuuksia, joten se voi olla jopa kymmenkertainen yliarvio todellisesta tilanteesta.

Rodun monimuotoisuutta voidaan arvioida myös molekyyli geneettisesti, esimerkiksi immuunijärjestelmää säätelevien DLA-haplotyyppien lukumäärän ja heterotsygotian perusteella. Yksilö perii yhden haplotyyppin isältään ja toisen emältään, joten jokaisella yksilöllä on kaksi DLA-haplotyyppiä. Homotsygotia DLA-haplotyypeissä (eli yksilö perii saman haplotyyppin molemmilta vanhemmiltaan) saattaa heikentää yksilön immuunipuolustusta. Niukka DLA-monimuotoisuus saattaa altistaa koirarodun erilaisille autoimmuunisairauksille.

Vuosina 2011-2013 tehdyssä DLA-kartoituksessa rodulta löytyi kahdeksan haplotyyppiä. Kooikerhondjeilla ei ole tunnistettu riskihaplotyyppiä, mikä tarkoittaa sitä, että yhtäkään haplotyyppiä ei ole yhdistetty rodun sairauksiin. Haplotyyppi Koo1 oli hyvin yleinen Suomen populaatiossa: yli 65 % kartoitukseen osallistuneista kooikerhondjeista edusti tätä tyyppiä joko

KOOIKERHONDJE – JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMA 2017-2021

molempien tai toisen haplotyyppinsä osalta. Tästä tyyppistä löytyi myös useita homotsygootteja yksilöitä. Haplotyytit Kooi2, Kooi3 ja Kooi6 olivat myös yleisiä rodussa. Lisäksi haplotyyppisiä Kooi4 ja Kooi8 tavattiin koirilta, jotka eivät olleet aivan lähisukulaisia. Sen sijaan erityisesti Kooi7, mutta jossain määrin myös Kooi5:n asema oli huolestuttava, koska niitä löytyi vain yksittäisten linjojen vanhemmilta ja niiden jälkeläisiltä. Koirakohtaiset tulokset on julkaistu yhdistyksen internetsivuilta www.kooikerhondje.fi.

Taulukko 2. Jalostuspohja per sukupolvi (4 vuotta) jaksolla 2001-2015 (Lähde KoiraNet)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Pentueet	21	24	35	39	46	57	62	67	69	68	68	67	71	68	67
Jalostukseen käytetyt eri urokset	16	17	19	20	22	31	37	42	45	46	43	39	44	48	48
Jalostukseen käytetyt eri nartut	15	16	22	29	36	43	46	45	55	54	52	51	57	54	58
Isät/emät	1,07	1,06	0,86	0,69	0,61	0,72	0,8	0,93	0,82	0,85	0,83	0,76	0,77	0,89	0,83
Tehollinen populaatio	20 (48%)	22 (46%)	28 (40%)	34 (44%)	40 (43%)	51 (45%)	57 (46%)	59 (44%)	68 (49%)	68 (50%)	65 (48%)	62 (46%)	69 (49%)	69 (51%)	72 (54%)
Uroksista käytetty jalostukseen	26 %	26 %	28 %	22 %	21 %	20 %	16 %	19 %	20 %	19 %	21 %	17 %	14 %	11 %	5 %
Nartuista käytetty jalostukseen	48 %	43 %	41 %	40 %	33 %	31 %	30 %	29 %	31 %	29 %	25 %	23 %	18 %	12 %	7 %

Jälkeläismäärissä uroksista neljän kärki on tuontikoirien hallussa (taulukko 3). Eniten jälkeläisiä, 31 kpl seitsemässä pentueessa, on ollut Tanskasta jalostuslainassa olleella Tea'land's Mowgli Don'Kitillä. Hollannissa kasvatetut urokset Nobles Nice Nicky vh Runxputtehof ja Ruffin ovat listan seuraavat urokset 30 ja 27 pennun jälkeläismäärillään. Näillä uroksilla liikkakäytön raja on ylitetty selvästi varsinkin jalostuskäytön aikaiseen populaatioon verrattuna. Tea'land's Mowgli Don'Kitillä on ollut runsaasti pentueita myös muissa maissa, erityisesti Tanskassa. Jaksolla 2001-2015 on 117 urosta käytetty jalostukseen, näistä 31 urosta on tuottanut puolet kaikista pennuista.

Taulukko 3. Viimeisen 15 vuoden aikana jalostukseen runsaimmin käytetyt urokset vanhempineen; ulkomailla kasvatettujen urosten nimien perässä on suluisia alkuperämaa.

		Syntynyt	Oma		2. sukupolvessa	
			Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	TEA'LAND'S MOWGLI DON'KIT (Tanska) i. Taga's Gordon e. Lonniland's Tea'Kit Mc-Twire	1998	7	31	10	54
2	NOBLES NICE NICKY VH RUNXPUTTEHOF(Hollanti) i. Nobly-Trusty Yalinke v. Muskyteira e. Hilly-Teuntje v.d. Stam Dolerna	1999	5	30	22	86
3	RUFFIN (Hollanti) i. Jutter e. Bo v.d. Stam Dolerna	2000	6	27	3	13
4	CIRTAP'S PETER VAN UNIKA-K (Ruotsi) i. Knopje vom Tospelkooi e. Qunack'	2009	4	24	6	26
5	BLACK AMIIKOS DELFINUS DIS i. Oakmeadow Veldt of Dreams e. Black Amikos Maarke Meitje	2005	5	20	10	39
6	MARICOSAN'S MONEO DUENNA i. Leon uit't Wilgenbosch e. Callitris Duenna Flame	2000	4	20	8	27
7	GIJS V.'T HUIS TEN BILDT (Hollanti)	2006	3	20		

KOOIKERHONDJE – JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMA 2017-2021

	i. Tommy's Telg Oebele Banjer e. Eva v.'t Huis Ten Bildt				3	19
8	ZHIVAGO NOICA V MUSKYTEIRA (Hollanti) i. Irian Cokkie v. Muskyteira e. Nymphe-Noica Urjette v. Muskyteira	1999	4	20	10	44
9	CAVALRIINA'S MAXI MASSIMO i. Maricosan's Moneo Duenna e. Cavalriina's Hilla Henrietta	2004	5	19	7	42
10	BLACK AMIIKOS IWIKJE IFOR i. Irian Cokkie v. Muskyteira e. Taga's Tracy	2001	4	19	4	14
11	LUCKY NANA'S ALFA ROOMEO i. Callitris Capriccio Flame e. Golden-Fox Sindarella	2002	4	19	3	15
12	VANJO (Hollanti) i. Ayfar Kintyre v. Muskyteira e. Taga's Gwynnith	1995	4	18	9	45
13	AMAZING LONSOME LASSIE ACHTERAF (Hollanti) i. Amazing Quentin Qunac Achteraf e. Amazing Lonsome Lady Achteraf	2009	5	17	1	3
14	OF AURA MAR-LEE BURLY CHOCHOSAN i. Nobles Nice Nicky v.h. Runxputtehof e. Callitris Chochosan Flame	2001	4	17	6	24
15	MANUSIA'S BARTJE (Hollanti) i. Leon v.d. Stam Polleflour e. Manusia's Bao	2004	3	16	5	24

Nartuista eniten jälkeläisiä, 23 pentua, on Tanskasta tuodulla Taga's Tracyllä ja Suomessa kasvatetulla Bullbenz Kooi Uma Gerillä (taulukko 4). Jaettu toinen sija on Cavalriina's Fera Falusialla ja Cavalriina's Hilla Henrietalla, joilla kummallakin on kolmessa pentueessa 22 pentua. Yhteensä jaksolla 2001-2015 syntyi jälkeläisiä 142 nartulle.

Taulukko 4. Viimeisen 15 vuoden aikana jalostukseen runsaimmin käytetyt nartut vanhempineen; tuontinarttujen nimien perässä on suluissa alkuperämaa.

		Syntynyt	Omia		2. sukupolvesta	
			Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	TAGA'S TRACY (Tanska) i. Corak Urjette v. Muskyteira e. Taga's Abby of Rakker	1994	4	23	15	70
2	BULLBENZ KOOI UMA GERI i. Manusia's Limbo e. Wishdecoy Geri Claudia	2006	3	23	6	25
3	CAVALRIINA'S FERA FALUSIA i. Milfeddyg Castor Bianca e. Bellisima	1999	3	22	12	40
4	CAVALRIINA'S HILLA HENRIETTA i. Milfeddyg Erasmus Bianca e. Bellisima	2001	3	22	9	39
5	WISHDECOY GERI CLAUDIA i. Manusia's Randy e. Milfeddyg Claudia Bianca	2000	4	21	8	41
6	CALLITRIS DUENNA FLAME i. Vanjo e. Falony-Flame Urjette v. Muskyteira	1998	3	21	14	63
7	BLACK AMIIKOS IBELINE ILA i. Irian Cokkie v. Muskyteira e. Taga's Tracy	2001	3	18	5	22
8	MARICOSAN'S ORION DUENNA i. Nobles Nice Nicky v.h. Runxputtehof e. Callitris Duenna Flame	2004	3	17	6	34
9	BLACK AMIIKOS MAARKE MEITJE i. Tea'Land's Mowgli Don'Kit e. Black Amiikos Pelagia Prina	2002	2	16	10	39

KOOIKERHONDJE – JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMA 2017-2021

10	BULLBENZ KOOI SADE GERI i. Xander v.d. Kooikamp e. Wishdecoy Geri Claudia	2004	3	16	5	31
11	TOMMY'S TELG NIMPHE (Hollanti) i. Amor-Astor Huis Ten Bildt e. Tommy's Telg Geke	1996	3	16	7	33
12	FANTWIRE'S DURSKE (Tanska) i. Fantwire e. Vrouwe Aaltje v.d. Kooikerexpres	1996	3	16	10	46
13	BLACK AMIHKOS RAMKJE RIEM i. Manusia's Rico e. Black Amiikos Ibeline Ila	2005	3	15	2	6
14	ESTAIIKA'S SINELDA i. Taga's Andy of Rakker e. Urjette Coranne v. Muskyteira	2006	2	15	2	11
15	ESTAIIKA'S OLE-B-ELLA i. Jutter e. Fantwire's Durske	2001	3	15	2	8
16	ESTAIIKA'S MILLENIUM MIST i. Dutch Gold's Aldato e. Fantwire's Durske	1999	3	15	2	10
17	BLACK AMIHKOS BEITSCHBE BENINE i. Banjo-Haike v.d. Rasta Hoeve e. Taga's Rosalil	2007	4	15	2	12

Suomen kantanartut ovat keskenään lähisukulaisia: Taga's Tracyn emä ja Falony-Flame Urjette v. Muskyteiran isä ovat täysisaruksia, minkä lisäksi Urjette Coranne v. Muskyteira esiintyy sukutauluissa Taga's Tracyn isoäitinä ja Falony-Flame Urjette v. Muskyteiran emänä. Käytetyimmän uroksen Tea'Land's Mowgli Don'Kit'in isoisä (Corak Urjette v. Muskyteira) on samalla käytetyimmän nartun, Taga's Tracyn, isä.

Erillisiä linjoja ei ole mielekästä laskea, koska yhteisiä sukulaisia on paljon. Useimmat tuontikoirat on pyritty valitsemaan jalostuskäyttöä varten siten, että ne olisivat suvultaan mahdollisimman sopivia Suomen populaatioon. Tämän vuoksi peräti yhdeksän viidestätoista eniten käytetystä uroksesta on tuontikoiria.

4.1.3 Rodun populaatiot muissa maissa

Alkuvaiheessa hollantilaiset kasvattajat olivat hyvin tarkkoja rodustaan, eivätkä mielellään myyneet koiria kotimaansa ulkopuolelle. 1980-luvun lopussa, mutta voimakkaammin vasta 1990-luvulla FCI:n hyväksynnän saatuaan rotu alkoi levitä sekä useimpiin Euroopan maihin että Euroopan ulkopuolelle. Clubregisterin mukaan Hollannissa rekisteröitiin 399 pentua vuonna 2014, yleensä määrä on ollut noin 300-400 pentua vuodessa. Yhteensä saman verran koiria kasvatetaan myös ulkomailla, vuonna 2014 suurimpia maita olivat Saksa (172 pentua), Ruotsi (144 pentua), Suomi (55 pentua) ja Tanska (68 pentua). Lisäksi vakiintunutta kasvatustyötä on Sveitsissä ja Norjassa. Yksittäisiä tai vuosittain muutamia pentueita on ollut ainakin Belgiassa, Englannissa, Japanissa, Kanadassa, USAssa, Itävallassa, Tsekissä, Virossa, Italiassa, Ranskassa, Unkarissa, Puolassa, Sloveniassa, Etelä-Afrikassa ja Venäjällä. Rodun uudet aluevaltaukset ovat tapahtuneet parissa vuosikymmenessä ja samalla jalostuksen painopiste on yhä voimakkaammin siirtymässä pois alkuperämaasta.

Rodun lähtökohdat ovat kaikissa maissa hyvin lähellä toisiaan, sillä 1990-luvun alussa eri maihin Hollannista tuodut koirat olivat peräisin samoista kenneleistä ja olivat usein vielä lähisukulaisia. Osaltaan nykyiseen yhteneväisyyteen vaikuttaa myös se, että omien maiden populaatioiden

laajentamiseksi monia hollantilaisia jalostusuroksia käytetään maailmanlaajuisesti. Myös koirien vienti ja tuonti maasta toiseen on nykyisin runsasta. Näiden seikkojen vuoksi erilaisten sukulinjojen määrää ei ole mielekästä arvioida. Mahdollisia alipopulaatioita on voinut syntyä ennen muuta siksi, että toiset kasvattajat välttävät käyttämästä jonkun toisen kasvattajan kasvatteja jalostukseen.

Vaikka pienten populaatioiden jalostuksen erityispiirteet aletaankin vähitellen tiedostaa yhä paremmin, jatkuu urosten liikakäyttö ulkomailla edelleen. Enimmillään yhdellä uroksella on ollut jaksolla 1999-2005 viidessä maassa yhteensä yli 200 pentua. Rodun alkuperämaassa Hollannissa on vuonna 2007 kirjattu Clubregisteriin 88 pentuetta, joiden isinä on käytetty kaikkiaan 46 urosta, seuraavan vuoden 80 pentueesta löytyy 40 isää ja vuonna 2009 Hollannissa on rekisteröity 70 pentuetta, joiden isinä on enää 33 urosta. Urosten liikakäyttö ei siis ainakaan toistaiseksi ole vähentynyt.

4.1.4 Yhteenvedo populaation rakenteesta ja jalostuspohjasta

Kooikerhondjien rekisteröinnit Suomessa ovat tasaisessa kasvussa, ennätysvuonna 2015 rekisteröitiin jo 105 koiraa. Rotu luokitellaan nykyisin suurilukuiseksi, sillä kooikerhondjeja on Suomessa rekisteröity yhteensä yli 250 viiden vuoden aikana. Rodun lyhyen jalostushistorian vuoksi yhteiset esi-isät löytyvät usein jo 1990-luvulta eli laskennallisesti viiden sukupolven takaa, koska tätä ennen koiria ei juuri myyty Hollannin ulkopuolelle. Lyhyen jalostushistorian, suppean geenipoolin, rajat ylittävän jalostuskäytön sekä runsaan viennin ja tuonnin vuoksi eri linjoja ei ole mielekästä laskea. Ulkomailtakaan ei ole saatavissa täysin eri sukuisia jalostuskoiria. Eniten kooikerhondjeja kasvattavat maat ovat viimeisimpien saatavilla olevien rekisteröintitilastojen mukaan Hollanti, Saksa, Ruotsi, Suomi ja Tanska. Vuonna 2014 maailmassa syntyi Clubregisterin tietojen perusteella laskettuna noin 900 kooikerhondjea.

Keskimääräinen jalostukseen käyttöikä on Suomessa pysynyt viime vuodet uroksilla ja nartuilla noin neljässä vuodessa. Nartut lisääntyvät yleensä ensimmäisen kerran kaksi vuotta täytettyään, mutta uroksien käytössä on suurta hajontaa. Toisaalta jalostuksessa suositetaan vanhempia uroksia, mutta toisaalta lupaavat urokset otetaan usein jalostuskäyttöön jo alle kaksivuotiaina. Rodun jalostuksen kannalta on parempi, mikäli jalostusikä pysyy vähintään nykyisellä tasolla, sillä maltillisella jalostuskäytöllä voidaan parhaiten vastustaa myöhemmällä iällä mahdollisesti puhkeavia perinnöllisiä sairauksia sekä arvioida, millaisiksi edellisen pentueen yksilöt kehittyvät.

Kooikerhondjien keskimääräiset vuosittaiset sukusiitosasteet ovat olleet pieniä, noin 2 % luokkaa. Luku on aliarvio todellisesta tilanteesta, sillä Koiranetin sukupolvitieto on puutteellista. Vaikka rodun jalostuspohja on kapea, on populaation maailmanlaajuisen kasvun myötä yhdistelmien sukusiitosasteet nykyisin mahdollista pitää pieninä ja toisin sanoen tehdä yhdistelmiä, joissa viidessä tai kuudessa sukupolvessa ei esiinny juurikaan samoja koiria. Viime vuosina tuontikoirien osuus Suomen rekisteröinneistä on ollut yli 10 %, mikä edistää tätä tavoitetta.

Rodun populaation tehollinen koko on ollut viime vuodet lupaavassa kasvussa ja on viidessätoista vuodessa enemmän kuin kolminkertaistunut (20 vuonna 2001 ja 72 vuonna 2015). Luku on laskennallinen ja todennäköisesti vahva yliarvio todellisesta tilanteesta. Potentiaalisesta tehollisesta populaatiosta on jatkuvasti ollut käytössä noin puolet, mikä on suhteellisen hyvä taso monimuotoisuuden turvaamiseksi. Myös isien ja emien suhde on ollut lähes 85 %, mikä tarkoittaa sitä, että yksittäisiä uroksia ei keskimäärin käytetä jalostukseen juuri sen enempää kuin narttujakaan. Sen sijaan taulukosta 2 havaitaan, että kotimaisista uroksista käytetään jalostukseen huomattavasti pienempää osaa kuin nartuista. Enimmillään nartuista on käytetty jalostukseen yli 50

% kun taas uroksista ei koskaan ole käytetty enempää kuin noin neljäsosaa. Vain harvoja suomalaisia uroksia on myöskään käytetty ulkomailla jalostukseen.

Yhdistelmien toistaminen ei ole Suomessa yleistä. Vuosien varrella näin on tehty yhteensä seitsemän kertaa, kun pentueita yhteensä on ollut 245. Runsaimmin käytettyjen jalostuskoirien välillä on paljon sukulaisuuksia. Vahvimmat linjat lähtevät kantanartuista Falony-Flame Urjette v Muskyteira ja Taga's Tracy, jotka myös ovat keskenään lähisukulaisia. Myönteistä on kuitenkin se, että viidentoista eniten käytetyn koiran listalle pääsee Suomessa myös kahdella isolla pentueella. Tästä päätellen kasvattajat ovat pääsääntöisesti olleet varsin maltillisia jalostuskoirien käytössä. Toisen polven jälkeläismäärät ovat useilla koirilla ihanteeseen nähden liian suuria. Ihannetason ylitykseen on vaikea puuttua, sillä rajoitus saattaa tulla vastaan jo ennen kuin koiralla itsellään on ainuttakaan pentuetta, jos sen sisaret ja sisarpuolet ovat jo lisääntyneet. Suurempi ongelma on se, että ulkomailla urosten matadorikäyttö on edelleen yleistä, Suomessa liikakäyttö on ajoittunut erityisesti 2000-luvun alkuun.

Kooikerhondjella ei ole jälkeläismäärään perustuvaa PEVISA-ohjelmaa. Kooikerhondje on historiallisesti vanha, mutta jalostuksellisesti nuori rotu. Se oli pitkään kansainvälisesti harvinainen, mutta yleistyy parhaillaan ennennäkemätöntä vauhtia. Rodun geenipooli on vähäisen alkupopulaation vuoksi suppea. Suomessa rodun populaatio ja sen tehollinen koko ovat viime vuodet olleet tasaisessa, mutta eivät hillittömässä kasvussa. Populaatio on kuitenkin edelleen niin pieni, että ihannetilanteessa yksittäisiä koiria tulisi käyttää vain yksi tai kaksi kertaa jalostukseen ja samalla pyrkiä huolehtimaan siitä, ettei toisen polven jälkeläisten osuus nouse liian suureksi.

4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet

4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta

Kooikerhondjen käyttötarkoitus on olla seura- ja metsästyskoira, jota käytetään sorsien houkutteluun. Se kuuluu FCI ryhmään 8 noutajat, ylösajavat koirat ja vesikoirat ja alaryhmään 2 ylösajavat koirat. Rodulta ei vaadita käyttökoetulosta.

Kooikerhondjea käytetään edelleenkin apuna sorsanpyynnissä, missä sen tehtävänä on houkutella linnut ansaan iloisesti huiskivalla hännällään; se ei itse pyydystä lintuja. Koira liikkuu rauhallisesti ansan sermien välissä herättääkseen lintujen uteliaisuuden ja houkutellakseen ne pitemmälle ansakäytävään. Siellä ne vangitaan ansoilla joko käytettäväksi ruoaksi tai rengastettavaksi lintutieteellisiin tutkimuksiin.

Kooikerhondje on vilkas ja ketterä, itsevarma, riittävän sinnikäs ja sisukas, hyväluontoinen ja valpas, mutta ei äänekäs. Rotu on uskollinen, ystävällinen ja reipas. Muulloin kuin metsästysaikana koira voidaan käyttää tuhoeläinten pyydystämiseen, joten sen tulee olla innokas, nopea ja sinnikäs. Se on aito metsästyskoira, joka on tarkkaavainen ja tarmokas, innokas työskentelemään ja luonteeltaan iloinen.

Rotumääritelmän rodun vakavissa virheissä mainitaan pelokas käytös ja hylkäävissä virheissä vihaisuus tai liiallinen arkuus.

4.2.2 Jakautuminen näyttely-/käyttö-/tms. linjoihin

Kooikerhondje ei ole jakautunut näyttely- ja käyttölinjoihin. Rodunomaista käyttökoetta ei ole ja alkuperäinen houkutusikäyttö on kaiken kaikkiaan harvinaista: Hollannissa 2000-luvulla syntyneistä yli tuhannesta pentueesta vain seitsemään on Clubregisterissä kirjattu merkintä kooihond. Rottakoirana toimimisen yleisyyttä ei ole kirjattu Clubregisteriin, joten siitä ei ole tilastoja saatavilla. Rotu on pääasiassa seura- ja harrastuskoira

4.2.3 PEVISA-ohjelmaan sisällytetty luonteen ja käyttäytymisen ja/tai käyttööminäisyyksien testaus ja/tai kuvaus

Kooikerhondjen luonteen arviointia ei ole sisällytetty PEVISAan. Luonneasiat ovat olleet esillä rodun jalostusneuvotteluissa, joissa on myös pohdittu mahdollisia raja-arvoja ja mittareita ei-toivotulle käyttäytymiselle. Hollannissa ei-toivottu käyttäytyminen määritellään jalostusohjeissa näyttelykäyttäytymisen perusteella. Ei-toivottua käyttäytymistä on, että koira ei anna koskea itseensä, esiintyy arasti, käyttäytyy hyökkäävästi tai puree sekä muu hylkäämiseen johtanut käytös. Suomessa jalostusohjeissa on näyttelykäyttäytymiseen perustuva jalostussuositus, jonka mukaan koiraa ei tule käyttää jalostukseen, mikäli Kennelliitto on asettanut sen näyttely/kilpailukieltoon aggressiivisen käytöksen vuoksi. Myöskään hylätyn luonnekuvaustuloksen saaneita koiria ei tule käyttää jalostukseen.

4.2.4 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteessa

Luonnetesti

Suomessa on vuoden 2015 loppuun mennessä luonnetestattu 35 kooikerhondjea, minkä lisäksi yksi testi on jouduttu keskeyttämään. Rodun luonteen testaamisen edistämiseksi Suomen Kooikerhondje ry on järjestänyt oman luonnetestin neljänä peräkkäisenä vuotena 2007-2010. Yhdistyksen testiin ovat etusijalla olleet kooikerhondjet. Johtopäätöksiä tekemiseen on luonnetestattujen koirien määrä edelleen varsin pieni. Lisäksi voidaan olettaa, että testiin ilmoitetaan vain koiria, joita testin ei oleteta kuormittavan liikaa. Luonnetestituloksia tulkittaessa kannattaa myös muistaa, että koiran luonne ei ole läpi elämän muuttumaton ominaisuus, vaan testi kuvaa luonnetta sen senhetkessä kehitysvaiheessa ja siihenastisella elämäkokemuksella. Jalostuksen kannalta koirat kannattaisi testata mahdollisimman nuorina, jotta opitun käytöksen vaikutus olisi pienempi. Kooikerhondjen luonnetestitulokset on esitetty taulukossa 5.

Suoritettujen testien yhteispisteet ovat vaihdelleet -37 pisteestä 234 pisteeseen. Niillä roduilla, joilla luonnetesti on muotovalion arvon vaatimus, hyväksytyt tulokset edellyttävät vähintään +75 pisteen yhteistulosta sekä vähintään arvosanaa +1 osioista terävyys, hermorakenne ja luoksepäästävyys sekä positiivisen arvosanan laukauspelottomuudessa. 77 % testatuista kooikerhondjeista on saanut luonnetestistä yli +75 pistettä.

Tämän perusteella kooikerhondje olisi hermorakenteeltaan ja toimintakyvyltään tavanomainen koira, joka puolustaisi omistajaansa enemmän kuin itseään. Se on helposti koulutettavissa ihmisystävällisen, hieman pehmeän luonteensa vuoksi. Kouluttamista kuitenkin hankaloittaa kooikerhondjen valppaus: se havainnoi (näkee ja kuulee) jatkuvasti hieman enemmän asioita, kuin olisi tarpeen. Testin perusteella kooikerhondjet eivät erityisesti nauti fyysisistä leikeistä, kuten lelujen vetämisestä, mutta toisaalta ne eivät pelkää kovia ääniä, kuten laukauksia.

Taulukko 5. Kooikerhondjien luonnetestitulokset osa-alueittain vuoden 2015 loppuun mennessä. Suluissa on esitetty kyseisen tuloksen saaneiden koirien määrä.

	-3	-2	-1	+1	+2	+3
Toimintakyky	Toimintakyvytön (0)	Riittämätön (0)	Pieni (16)	Kohtuullinen (16)	Hyvä (3)	Suuri (0)
Terävyys	Suuri jäljelle jäävin hyökkäys-haluin (0)	Kohtuullinen jäljelle jäävin hyökkäys-haluin (1)	Pieni jäljelle jäävin hyökkäys-haluin (0)	Pieni ilman jäljelle jäävää hyökkäys-halua (18)	Suuri ilman jäljelle jääviä hyökkäys-haluja (1)	Kohtuullinen ilman jäljelle jäävää hyökkäys-halua (15)
Puolustushalu	Hillitsemätön (0)	Erittäin suuri (0)	Haluton (5)	Pieni (12)	Suuri, hillitty (0)	Kohtuullinen, hillitty (18)
Taisteluhalu	Haluton (0)	Riittämätön (3)	Pieni (16)	Erittäin suuri (0)	Kohtuullinen (13)	Suuri (3)
Hermorakenne	Erittäin hermostunut (0)	Hermostunut (0)	Vähän hermostunut (2)	Hieman rauhaton (32)	Tasapainoinen (1)	Tasapainoinen ja varma (0)
Temperamentti	Apaattinen (0)	Välinpitämätön (0)	a) Häiritsevän vilkas; b) Hieman välinpitämätön) Impulsiivinen (1)	Erittäin vilkas (15)	Kohtuullisen vilkas (7)	Vilkas (12)
Kovuus	Erittäin pehmeä (0)	Pehmeä (9)	Erittäin kova (0)	Hieman pehmeä (23)	Kova (0)	Kohtuullisen kova (3)
Luoksepäästävyys	Salakavala (0)	Hyökkäävä (0)	Selvästi pidättyväinen (1)	Mielistelevä (0)	a) Luoksepäästävä, aavistuksen pidättyväinen; b) Luoksepäästävä, hieman pidättyväinen (13)	Hyväntahtoinen, luoksepäästävä, avoin (21)
Laukauspelottomuus	-- laukausarka (0)	- laukausaltis (3)	+ paukku-ärtyisä (0)	++ laukauskokematon (16)	+++ laukausvarma (16)	

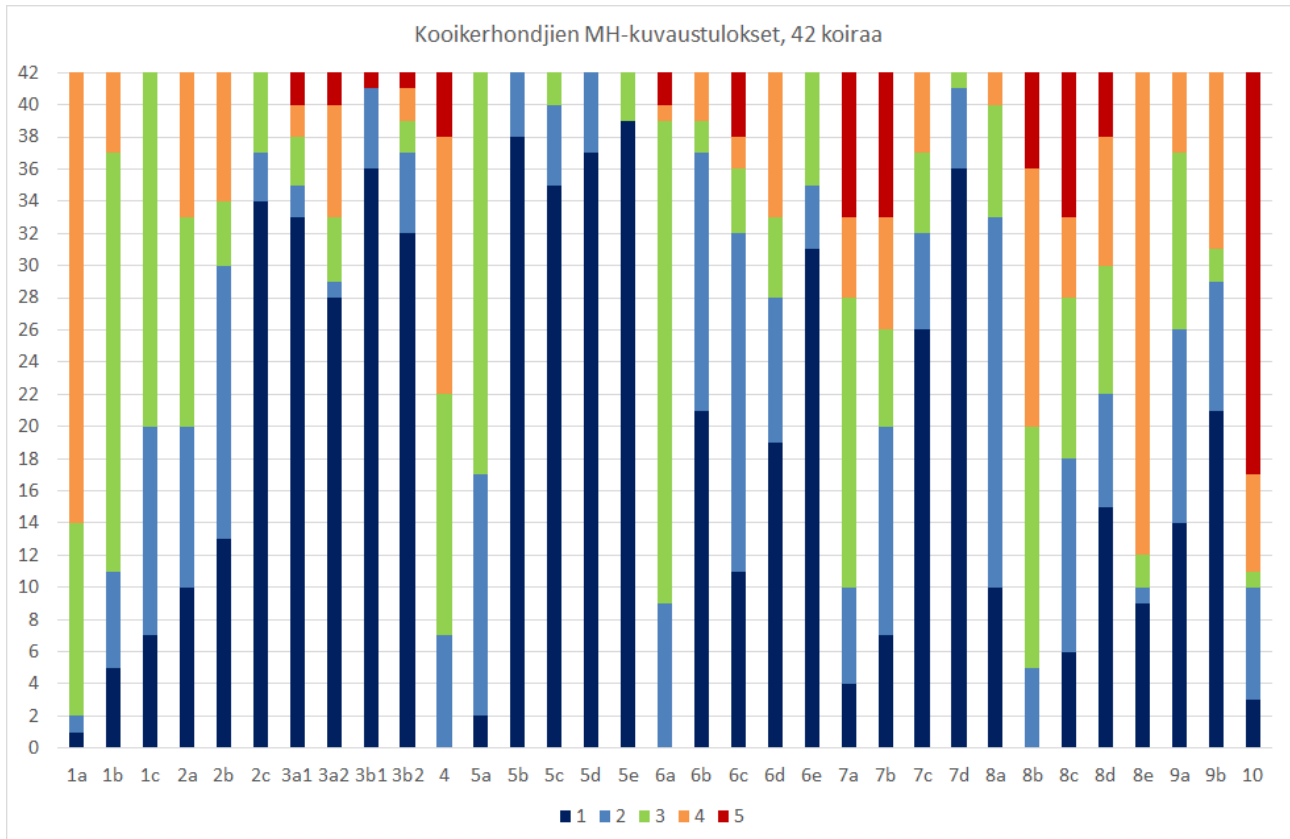
MH-kuvaus

Suomessa MH-kuvaukseen on vuoden 2015 loppuun mennessä osallistunut viisikymmentä kooikerhondjea. Tulosten määrä on kasvanut osaltaan siksi, että Spanieliliiton järjestämiin MH-kuvauksiin ovat etusijalla Spanieliliiton rodut ja osaltaan siksi, että Kooikerhondjeyhdistys tukee jäseniään taloudellisesti rodun kuvausten osallistumismaksuissa.

Kuvauksen on suorittanut hyväksytysti 42 koiraa. Kuvaaja on keskeyttänyt kolmen koiran kuvauksen ja viiden koiran kuvauksen on puolestaan keskeyttänyt ohjaaja. Kaikkien hyväksytyjen tulosten jakauma on esitetty kuvassa 2. Varsinaista luonneprofiilia rodulle ei vielä ole tehty, mutta testituloksista käy ilmi, että kooikerhondje hyväksyy vieraan ihmisen kontaktin, mutta ei ole kovin kiinnostunut hänen kanssaan leikkimisestä. Se ei myöskään ole kovin kiinnostunut vieheestä, eikä etäleikistä. Aktiviteettitaso kuvaa aktiivista koiraa. Aaveosiossa koira on tarkkaavainen ja ottaa lopulta itse kontaktia avustajaan. Ääniherkkyys näkyy ampumisessa, mutta ei räminälaitteella.

Tyypillisimmät arvosanat ovat:

- 1a Kontakti, tervehtiminen 4 Ottaa itse kontaktia tai vastaa siihen
- 1b Kontakti, yhteistyö 3 Lähtee mukaan, mutta ei ole kiinnostunut TO:sta
- 1c Kontakti, käsittely 3 Hyväksyy käsittelyn
- 2a Leikki 1, leikkihalu 1 3 Leikkii - aktiivisuus lisääntyy/vähenee
- 2b Leikki 1, tarttuminen 2 Ei tartu, nuuskii esinettä
- 2c Leikki 1, puruote ja taisteluhalu 1 Ei tartu esineeseen
- 3a1 Takaa-ajo 1 1 Ei aloita
- 3a2 Takaa-ajo 2 1 Ei aloita
- 3b1 Tarttuminen 1 1 Ei kiinnostu saaliista/Ei juokse perään
- 3b2 Tarttuminen 2 1 Ei kiinnostu saaliista/Ei juokse perään
- 4 Aktiiviteettitaso 4 Tarkkailevainen, toiminnot tai rauhattomuus lisääntyy vähitellen
- 5a Etäleikki, kiinnostus 3 Kiinnostunut avustajasta, seuraa ilman taukoja
- 5b Etäleikki, uhka/aggressio 1 Ei osoita uhkauseleitä
- 5c Etäleikki, uteliaisuus 1 Ei saavu avustajan luo
- 5d Etäleikki, leikkihalu 1 Ei osoita kiinnostusta
- 5e Etäleikki, yhteistyö 1 Ei osoita kiinnostusta
- 6a Yllätys, pelko 3 Väistää kääntämättä pois katsettaan haalarista
- 6b Yllätys, puolustus/aggressio 1 Ei osoita uhkauseleitä
- 6c Yllätys, uteliaisuus 2 Menee haalarin luo, kun ohjaaja puhuu kyykyssä ja houkuttelee koiraa
- 6d Yllätys, jäljellejäävä pelko 1 Ei minkäänlaista liikkumisnopeuden vaihtelua tai väistämistä
- 6e Yllätys, jäljellejäävä kiinnostus 1 Ei osoita kiinnostusta haalariin
- 7a Ääniherkkyys, pelko 3 Väistää kääntämättä pois katsettaan
- 7b Ääniherkkyys, uteliaisuus 2 Menee räminälaitteen luo kun ohjaaja puhuu kyykyssä ja houkuttelee koiraa
- 7c Ääniherkkyys, jäljellejäävä pelko 1 Ei minkäänlaisia liikkumisnopeuden vaihteluita vai väistämistä
- 7d Ääniherkkyys, jäljellejäävä kiinnostus 1 Ei osoita kiinnostusta räminälaitetta kohtaan
- 8a Aaveet, puolustus/aggressio 2 Osoittaa yksittäisiä uhkauseleitä
- 8b Aaveet, tarkkaavaisuus 4 Tarkkailee aaveita, lyhyitä taukoja
- 8c Aaveet, pelko 2 On enimmäkseen ohjaajan edessä tai sivulla, pientä välimatkanottoa
- 8d Aaveet, uteliaisuus 1 Menee katsomaan, kun ohjaaja on ottanut avustajalta hupun pois/Ei mene ajoissa
- 8e Aaveet, kontaktinotto aaveeseen 4 Ottaa itse kontaktia avustajaan
- 9a Leikki 2, leikkihalu 1 Ei leiki - ei osoita kiinnostusta
- 9b Leikki 2, tarttuminen 1 Ei tartu esineeseen
- 10 Ampuminen 5a Häiriintynyt, pelokas / Yrittää paeta

Kuva 2. MH-kuvaustuloksien jakauma arvosanoittain. Kohdassa 10 arvioon 5 on yhdistetty Ampuminen 5a Häiriintynyt, pelokas / Yrittää paeta, 17 koira ja 5 b Ohjaaja kieltäytyy / luopuu ampumisesta, 8 koira.

Näyttelykäyttäytyminen

Yli puolet Suomessa rekisteröidyistä kooikerhondjeista osallistuu näyttelyihin. Jalostusohjeissa edellytetään, että jalostukseen käytettävä koira käy näyttelyssä vähintään kaksi kertaa saaden arvosanaksi vähintään ”hyvä”. Jalostusohjeen tavoitteena on osaltaan se, että rotu pysyy ulkonäöltään ja rakenteeltaan rodunomaisena, mutta osaltaan myös se, että jalostukseen käytettävät koirat eivät osoita aggressiivisuutta tai arkuutta vieraan ihmisen käsittelyssä.

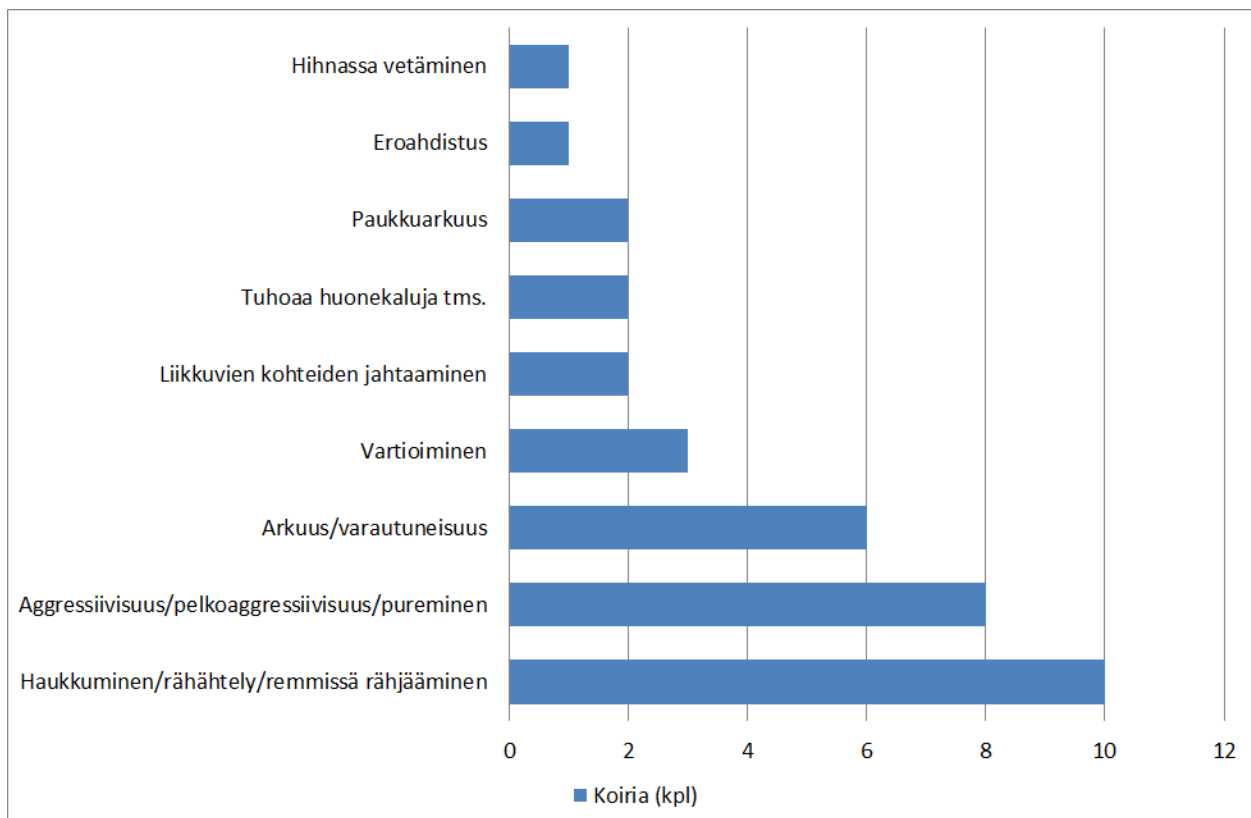
Näyttelyarvostelulomakkeisiin on vuodesta 2011 alkaen kirjattu erillinen tieto koiran näyttelykäyttäytymisestä. Tavoiteohjelman päivitystä varten rotuyhdistys on koonnut vuosien 2011, 2012, 2013 tilastot. Vuonna 2011 näyttelyssä kävi 188 Suomessa rekisteröityä kooikerhondjea. Vastaavasti vuonna 2012 näyttelyssä käyneitä kooikerhondjeja oli 199 ja vuonna 2013 puolestaan 166. Suhtautuminen tuomariin on ollut lähestyttäessä rodunomaista:

2011: 93 % koirista
 2012: 97 % koirista
 2013: 95 % koirista

Yhteensä jaksolla 2011-2013 on 23 koira saanut merkinnän ”väistää” yhdestä tai kahdesta näyttelystä. Tyypillisesti kyseessä ovat olleet nuoret koirat. Lisäksi yhdellä koiralla on merkintä sekä väistämisestä että puremisen yrittämisestä ja kahdella koiralla merkintä ”vihainen”. Yksittäisen väistämismerkinnän saaneista koirista kahdella on luonnetestissä luoksepäästävyvyydestä arviot +2 ja +3 ja muotovalioiksi on näyttelyurallaan tullut 13 koira.

Luonteen ongelmakohtat

Kooikerhondjeilla esiintyy jonkin verran luonneongelmia. Ongelmakäytöksen laajuutta kartoitettiin vuonna 2012 koiran omistajille tehdyssä kyselyssä. Vastauksia avoimeen kysymykseen ”Onko koiralla ilmennyt ongelmakäyttäytymistä? Jos on, niin minkälaista ja missä iässä?” saatiin 125 kappaletta. Kyselyn vastausten perusteella ongelmakäytöstä oli esiintynyt 26 % koirista. Näistä 32 koirasta uroksia oli 21 ja narttuja 11. Kahdeksalla koiralla kuitenkin ongelmakäyttö on iän myötä helpottanut tai mennyt kokonaan ohi. Omistajien kuvaukset ongelmakäytöksestä on luokiteltu kaaviossa yhdeksään eri luokkaan. Yleisimmäksi ongelmakäytökseksi osoittautui haukkuminen/rähähtely/remmirähjäminen (8 % kaikista vastauksista). Seuraavaksi yleisintä ongelmakäytöstä olivat aggressiivisuus (6 %) ja arkuus (5 %). Myös vartiointitaipumus, liikkuvien kohteiden jahtaaminen, huonekalujen tuhoaminen ja paukkuarkuus oli koettu ongelmalliseksi (kukin noin 2 %). Eroahdistus ja hihnassa vetäminen olivat ongelmakäytöksistä harvinaisimpia. (< 1 %) (kuva 3).

Kuva 3. Kooikerhondjien ongelmakäytös vuoden 2012 kyselyssä, johon saatiin 125 vastausta.

Pikkupennusta lähtien kooikerhondjen sosiaalistamiseen ja kouluttamiseen tulee kiinnittää paljon huomiota. Ensimmäisen elinvuotensa aikana nuorelle koiralle tulisi tarjota paljon tilaisuuksia kulkea jo kasvattajansa luona ja jatkossa omistajiensa mukana saamassa positiivisia kokemuksia. Lisäksi on muistettava, että jokainen nuori koira läpikäy murrosiän, joka ajoittuu suunnilleen 7-18 kk ikään. Murrosikä voi mennä ohi omistajan huomaamatta, mutta se voi ilmetä myös ongelmallisen käytöksen puhkeamisena. Tänä aikana koira on erityisen epävarma ja hakee käyttäytymismalleja aikuiselämäänsä varten. Koira voi muuttua entistäkin aktiivisemmaksi ja turhautuessaan alkaa esimerkiksi tuhota paikkoja tai kärsiä eroahdistuksesta. Ongelmakäytös voi

toki alkaa missä elämänvaiheessa tahansa. Ongelmallisesti käyttäytyvä koira vaatii omistajaltaan kärsivällisyyttä, johdonmukaisuutta ja mahdollisuuksia toivottujen käyttäytymismallien opettelemiseen ja harjoitteluun.

Suomessa kooikerhondjien tyypillisin luonneongelma on arkuus, joka ilmenee suhteettoman suurena jännittämisenä esimerkiksi uusia tilanteita, ihmisiä tai koiria kohdattaessa. Koulutus- ja kilpailutilanteissa arka kooikerhondje ei pysty keskittymään työskentelyyn vieraassa ympäristössä. Vieraan ihmisen on vaikea käsitellä arkaa koiraa ja näyttelyissä arkuus saattaa ilmetä tuomarin väistämisenä tai puremisena. Joillakin kooikerhondjeilla esiintyy paukkuarkuutta, toisin sanoen koirat reagoivat voimakkaasti esimerkiksi ilotulitukseen tai yllättäviin koviin ääniin. Pelkäävä koira paineistuu helposti ja sisäinen jännitys näkyy päällepäin esimerkiksi läähätyksenä, vapinana tai epätarkoituksenmukaisina liikkeinä. Alttius voimakkaisiin pelkotiloihin on koirilla todettu vahvasti perinnölliseksi.

Hollannin tavoin myös Suomessa on kooikerhondjeja jouduttu lopettamaan aggressiivisen käytöksen vuoksi. Aggressiivisuus on usein ollut ennalta arvaamatonta ja ongelmallisimmillaan kohdistunut oman perheen lapsiin tai heidän kavereihinsa. Vahvasti kotiympäristöönsä kiintyvänä koirana kooikerhondje voi myös puolustaa omaa reviiriään tai oman perheensä jäseniä voimakkaasti. Voimakas reviiritietoisuus ei ole seurakoiralta toivottava ominaisuus.

Ongelmakäytöksen syyt voivat olla lähtöisin koiran elämäntilanteesta. Koiralla voi olla joistain tilanteista huonoja ja pelottavia kokemuksia, erilaiset kiputilat voivat tehdä siitä ärtyisän tai sillä voi olla puutteelliset mahdollisuudet lajityypilliseen koiranelämään. Luonteeseen ja koirien tapaan reagoida pelottavissa tilanteissa tulee kuitenkin kiinnittää erityistä huomiota jalostusyksilöitä ja -yhdistelmiä valittaessa, sillä alttius pelkotiloihin on vahvasti periytyvää. Jalostuksen tavoitteena on, että ongelmakoiria syntyy lainkaan. Siksi arkaa ja/tai aggressiivista koiraa ei saa käyttää jalostukseen. On myös muistettava, että narttu opettaa omalla esimerkillään käyttäytymismalliaan pennuilleen riippumatta siitä, onko käytös perinnöllistä vai opittua.

4.2.5 Käyttö- ja koeominaisuudet

Kooikerhondjen alkuperäinen käyttötarkoitus on ollut sorsalintujen houkuttelija. Houkutustyössä koira ei ole kiinnostunut riistasta tai aja sitä takaa, vaan liikkuu ohjaajan vinkkien mukaan häkkiansassa häviten välillä sorsien näkyvistä. Metsästyskauden ulkopuolella kooikerhondje on toiminut maatiloilla tuhoeläinten, kuten rottien tappajana. Rottakoiran työssä on edellytetty lähes päinvastaisia luonteenpiirteitä, reaktionopeutta, kiihkeyttä ja toiminnan itsenäisyyttä, kuin ihmisen ohjaamana tapahtuvassa häkkiansastuksessa. Seurakoiran ominaisuudessa kooikerhondje on osallistunut aktiivisesti isäntäväkensä arkielämään.

Nykyään kooikerhondjen houkutusikäyttö on harvinaista, eikä rodunomaista käyttökoetta ole. Jalostusvalintoja ohjaa etupäässä näyttelymenestys ja luonteen tavoitteena on seurakoira-elämään soveltuva luonne, jota rotumääritelmässä kuvataan sanalla ystävällinen. Kooikerhondje on kuitenkin säilyttänyt aktiivisuutensa, joten se kaipaa tekemistä arkipäiviinsä. Rotu on nopea oppimaan, joten se on vakiinnuttanut asemaansa harrastuskoirana monissa lajeissa.

Spanielien taipumuskokeen tarkoitus on todeta spanielirodun käyttöominaisuuksia ja se onko koiran luonne ja käyttäytyminen spanielirodulle tyypillinen. Taipumuskoe on tehty pääasiassa vesikoirien ja etenkin englantilaisten maaspanieleiden ominaisuuksien mittariksi. Kokeeseen saavat kuitenkin osallistua FCI:n ryhmien 8.2 ja 8.3 alaiset rodut. Vuosittain spanielien

taipumuskokeeseen osallistuu yksittäisiä kooikerhondjeja, vuoden 2015 loppuun mennessä kaikkiaan 35 rodun edustajaa. Näistä 20 on läpäissyt kokeen. Tämän otannan perusteella voidaan sanoa, että ainakin osa kooikerhondjeista soveltuu ominaisuuksiltaan spanielimaiseen metsästyskäyttöön, vaikkakaan koe ei välttämättä ole kooikerhondjeille soveliain rodun erilaisen käyttötarkoituksen vuoksi.

Metsästyskoirien jäljestämiskokeen (mejä) tarkoituksena on selvittää koiran kyky seurata haavoittuneen riistaeläimen verijälkeä. Koemuoto on kaikille roduille avoin, mutta voittajaluokkaan osallistuminen edellyttää koiralta näyttelypalkintoa. Jäljestäminen on ollut taipumuskoetta suosittuimpi koemuoto rotuharrastajien parissa. Ensimmäinen koesuoritus on kirjattu vuonna 1996. Kokeeseen osallistuvien kooikerhondjen määrä on vuosittain ollut noin kahdenkymmenen koiran luokkaa. Jälkivalion arvon on Suomessa saavuttanut 15 kooikerhondjea. Kansallista menestystä rotu saavutti vuonna 2008, kun rodun edustaja voitti mejän SM-hopeaa. Tuloksista päätellen rotu on säilyttänyt kiinnostuksen riistaan ja toimii myös jälkikoirana. Muutama kooikerhondje omistajineen on mukana myös käytännön jäljestämistehtävissä, esimerkiksi hirvikolarissa loukkaantunutta hirveä etsimässä.

Agility on vaikuttanut suuresti kooikerhondjen suosioon Suomessa ja muulla maailmassa. Kooikerhondje on sekä ketterä että vilkas kuin myös nopea oppimaan. Se on agilityyn sopivan kokoinen, sillä rotumääritelmän mukainen säkäkorkeus, 35-42 cm, mahtuu hyvin mediluokkaan (35,00-42,99 cm), vaikkakin rodun yksilöitä kilpailee kaikissa kolmessa kokoluokassa. Vuonna 2015 agilityssä kilpaili 109 kooikerhondjea. Kaikkiaan virallisen kilpailun tuloksia on kirjattu vuoden 2015 loppuun mennessä 214 koiralle. Tämä on noin 20 % kaikista virallisen kilpailemisen alaikärajan saavuttaneista koirista. Rodun yhteenlasketut starttimäärät ovat viime vuosina olleet yli 2000 starttia vuodessa. Suomalaiset kooikerhondjet ovat saavuttaneet menestystä niin suomenmestaruus-, euroopanmestaruus- kuin maailmanmestaruuskilpailuissakin. Agilityvalion arvon on saavuttanut 42 koiraa.

Vuoden 2015 loppuun mennessä on tottelevaisuuskokeissa kilpaillut 63 koiraa. Näistä kymmenen koiraa on kilpaillut voittajaluokassa ja näiden lisäksi avoimessa luokassa 16 koiraa. Viime vuosina kokeisiin on osallistunut noin kymmenen koiraa, joille on koetuloksia kirjattu yhteensä parikymmentä kappaletta vuosittain. Vuoden 2015 loppuun mennessä vain yksi kooikerhondje on kilpaillut erikoisvoittajaluokassa, mutta sekään ei ole saavuttanut tottelevaisuusvalion titteliä.

Rally-toko sai viralliset säännöt vasta vuonna 2014. Laji on kasvattanut nopeasti suosiotaan myös kooikerhondjeharrastajien piireissä. Vuonna 2015 lajissa kilpaili 29 koiraa ja kilpailusuorituksia tehtiin 107.

4.2.6 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohtista

Kooikerhondjen luonteen arviointia ei ole sisällytetty PEVISAan. Rotumääritelmässä kooikerhondjen luonneominaisuuksien kuvataan olevan kahtiajakoiset: toisaalta koira ei saa olla kiinnostunut sorsista työskennellessään ohjaajansa kanssa, toisaalta siltä edellytetään rottakoirana itsenäistä saaliin löytämistä ja tappamista. Rodunomaisen käyttökokeen puuttuessa luonnetta arvioidaan Hollannissa näyttelykäyttäytymisen perusteella. Suomessa koiraa ei suositella jalostukseen, mikäli Kennelliitto on asettanut sen näyttely/kilpailukieltoon aggressiivisen käytöksen vuoksi tai se on saanut arkuuden ja/tai aggressiivisuuden vuoksi hylätyn tuloksen luonnekuvauksesta.

Kyseessä on aktiivinen rotu, joka kaipaa tekemistä myös arkipäiviinsä. Virikkeiden puuttuessa koira voi alkaa puuhastelemaan ja tekemään kiellettyjä asioita omistajien ollessa poissa kotoa. Koira ei juurikaan opi kielloista, eikä varsinkaan sen aktiivisuus siitä vähene. Pelkkä liikunnan lisääminen ei riitä purkamaan kaikkea tarmoa, vaan koiran kanssa tulisi tehdä myös ”aivojumbppaa”. Kooikerhondje on nopea oppimaan ja nauttii siitä, kun se saa työskennellä omistajansa kanssa.

Kooikerhondjeilla esiintyy jossain määrin sekä arkuutta että aggressiivisuutta. Aggressiivisuuden vuoksi on koiria jouduttu myös lopettamaan. Usein arkuus sekoitetaan aggressiivisuuteen, toisin sanoen vihaisesti käyttäytyvän koiran ongelma on pohjimmiltaan pelkotila. Molemmat reagoimismallit voivat liittyä koiran saamiin huonoihin kokemuksiin, jolloin koira pyrkii jatkossa välttämään kyseisen kaltaisia tilanteita. Molemmat voivat olla seurausta myös kiputiloista tai muista fyysisistä sairauksista. Koska alttius pelkotiloihin on kuitenkin voimakkaasti periytyvä ominaisuus, ei arkaa ja/tai aggressiivista koiraakaan saa käyttää jalostukseen.

4.3 Terveys ja lisääntyminen

4.3.1 PEVISA-ohjelmaa sisällytetyt sairaudet

Kooikerhondje ei ole hakeutunut PEVISA-ohjelmaan. Kooikerhondjien jalostuksen pääperiaate on, että jalostukseen käytettävä koira on kaikin puolin terve ja hyväkuntoinen. Kasvattajia ohjataan jalostuskyselyiden avulla välttämään koiran suvussa esiintyneiden tunnettujen riskien yhdistämistä. Tärkeimpinä vastustettavia sairauksia ovat autoimmuunisairaudet, epilepsia, ENM ja patellaluksaatio.

4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet

Autoimmuunisairaudessa elimistö alkaa virheellisesti muodostaa vasta-aineita elimistön omille aineille, kudoksille tai soluille. Altius sairastua immuunivälitteiseen sairauteen liittyy perimään. Lisäksi sairauden puhkeamiseen saatetaan tarvita ulkoisia tai sisäisiä altistavia tekijöitä. Autoimmuunisairauden puhkeaminen voi olla syynä, mikäli koiran yleiskunnossa tapahtuu selkeää, mutta usein vaikeasti määriteltävissä oleva muutos huonompaan suuntaan. Diagnoosin löytyminen voi olla vaativaa. Tapauksesta riippuen tilanne voi olla koiralle hengenvaarallinen, mutta sairaus voi myös olla hallittavissa lääkityksellä.

Kooikerhondjella on Clubregisterin mukaan diagnosoitu ainakin seuraavat vakavat immuunivälitteiset sairaudet: polymyosiitti, systeeminen lupus erytematosus (SLE), autoimmuuni trombosytopenia, glomerulonefriitti (munuaiskerästulehdus) ja immuunivälitteiset suolistotulehdukset. Lisäksi rodulla on todettu muitakin sairauksia, joihin myös liittyy immuunisysteemin virhetoiminta/haitallinen toiminta kuten esimerkiksi kilpirauhasen vajaatoiminta, addisonin tauti ja allergiat.

Myosiitti kuuluu laajempaan ryhmään myopatioita eli lihassairauksia, joille jotkut rodut, kuten kooikerhondje, bokseri ja labradorinnoutaja ovat geneettisesti alttiita. Tietyissä tapauksissa myopatiat ovat selkeitä autoimmuunisairauksia (eosinofiilinen myosiitti/polymyosiitti). Kooikerhondjella (**poly**)myosiittia eli (moni)lihastulehdistusta on todettu eri maissa kaikkiaan yli 50 tapausta. Tyypillisiä kliinisiä oirekuvia ovat yleistyneet oireet tai nielemishäiriö. Ääntöhäiriötä

esim. äänen käheyttä (dysfonia) tai nielemishäiriötä (dysfagia) voi ilmetä. Myopatiat ovat usein hitaasti eteneviä ja oireena voi pahimmillaan olla jopa nelirajahalvaus rasituksen jälkeen. Tila kohenee levon avulla. Neurologisessa tutkimuksessa havaitaan poikkeava liikkumiskyky, ja usein viitteitä lihasongelmiin. Sairautta esiintyy sukupuolesta riippumatta sekä uroksilla että nartuilla ja sitä esiintyy usein nuorilla yksilöillä. Sairautta voi kuitenkin ilmetä myös vanhemmilla koirilla. Kooikerhondjen myosiitin ennuste on usein huono. Useampia tutkimustapauksia on menetetty väärillä diagnooseilla (esim. myasthenia gravis). (Mandigers, VHNK jalostusseminaari 2010)

Suomessa on diagnosoitu lähes vuosittain yksittäisiä autoimmuuniperäisiä tai sellaisiksi epäiltyjä sairauksia. Yleisimpiä ovat Suomessa olleet munuaisten eri osien krooniset tulehdukset sekä muut munuaisen toimintaan liittyvät häiriöt. Geenitestiä kooikerhondjen autoimmunisairauksien vastustamiseksi ei ole saatavilla. Muilla roduilla on kuitenkin saatu viitteitä siitä, että MHC-geenialue on yhteydessä autoimmunisairauksiin. Tällä geenialueella on suuri määrä yksilön immuunivasteeseen vaikuttavia genejä ja aluetta kutsutaan myös luokan II leukosyytti antigeeni (DLA) alueeksi. Nämä geenit vastaavat mm. koiran omien kudosten tunnistamisesta ja vieraiden patogeeneiden tunnistamisesta ja tuhoamisesta. DLA-alueen immunogeenien tulisikin säilyä mahdollisimman monimuotoisina, jotta ne kykenevät reagoimaan erilaisiin viruksiin, bakteereihin ja muihin vieraisiin tunkeilijoihin. Useat tutkimukset tukevat MHC-alueen heterogeenisyyttä ja sen monimuotoisuuden ylläpitämistä vähintäänkin kohtuullisella tasolla. MHC-geenialueen monimuotoisuutta on mahdollista selvittää DLA-testillä. Kooikerhondjella kartoitus tehtiin 2011-2013.

Hollannissa autoimmunisairauksiin ei jalostusohjeessa oteta lainkaan kantaa. Suomessa autoimmunisairasta koiraa ei tule käyttää jalostukseen. Lisäksi koiria, joiden lähisuvussa esiintyy samantyyppisiä autoimmunisairauksia, ei tule yhdistää. On kuitenkin viisasta noudattaa varovaisuutta silloinkin, kun suvuissa esiintyy erityyppisiä autoimmunisairauksia.

Epilepsiaa tavataan lähes kaikilla koiraroduilla, myös sekarotuisilla. Epilepsiassa koiralla ilmenee toistuvasti ”kohtauksia”, joiden kesto ja vakavuus vaihtelevat pienestä ”poissaolevuudesta” täyteen kouristeluun. Yleensä kohtaukset toistuvat samalla yksilöllä kuitenkin saman kaavan mukaan. Epilepsia jaetaan primaariseen ja sekundaariseen. Sekundaarisessa epilepsiassa kohtausten taustalta löytyy muutos tai sairaus, joka aiheuttaa kohtaukset esimerkiksi akuutti aivotulehdus, myrkytys, alhainen verensokeri, synnytyksessä tai muutoin tapaturmaisesti tullut vaurio jne. Tästä käytetään usein myös termiä ”epileptistyyppiset kohtaukset”. Primaarisessa epilepsiassa, eli ns. ”aidossa epilepsiassa” kohtausten taustalta ei löydy mitään selvää syytä.

Primaarinen epilepsia on koiralla perinnöllinen sairaus. Epilepsian periytymismekanismi kooikerhondjella on epäselvä, mutta perustuu ilmeisesti altistavien geenien runsastumiseen ja sitä kautta esiintymiseen sukulinjoittain. Koska kaikki kohtaukset eivät ole primaarista epilepsiaa, diagnosoinnin tulee tapahtua kokeneen eläinlääkärin toimesta. Primaariseen epilepsiaan ei ole parannuskeinoa, mutta sen oireita hoidetaan säännöllisellä estolääkityksellä, jolla pyritään vähentämään kohtausten määrää ja voimakkuutta.

Suomessa tiedetään kahden kooikerhondjen sairastuneen epilepsiaan tai saaneen epileptistyyppisiä kohtauksia. Clubregisteristä laskettuna 2000-luvulla on Hollannissa tavattu epilepsiaa kaikkiaan 11 pentueen koirissa. Tulevaisuudessa tilannetta tulee seurata tarkasti, sillä Suomessa rekisteröityjen koirien suvuissa on muissa maissa tavattu epilepsiaa. Geenitestiä kooikerhondjen epilepsialle ei ole olemassa. Suomessa sairaita koiria ja sairaiden koirien jälkeläisiä ei tule käyttää jalostukseen. Myöskään koiraa, jonka jälkeläinen on saanut toistuvasti epileptistyyppisistä kohtauksia, ei tule jatkossa enää käyttää jalostukseen. Hollannissa myös sairaiden koirien täyssisarret suljetaan jalostuksesta.

Kooikerhalvaus eli ENM (Erfelijke Necrotiserende Myelopathie = perinnöllinen nopeasti etenevä selkäydinhalvaus). Tautia esiintyy hieman erityyppisenä monella eri rodulla (mm. afgaaninvinttikoina, valkoinen länsiylämaanterrieri, cairnterrieri, beagle, dalmatiankoina, rottweiler), jolloin taudin puhkeamisikä, oireet ja taudista käytetty nimitys hieman eroavat. Kyseessä on kuitenkin aina neurologinen sairaus. Sairaudesta on rodulla julkaistu tutkimusaineistoa P.J.J. Mandigers ym., Veterinary Science 1993: 54, 118-123. Artikkelissa todettiin Hollannissa vuosina 1962-1990 aikavälillä syntyneistä kooikerhondjeista 46:lla olleen kliinisiä sairausoireita. Tutkimukseen osallistuneiden koirien oireet alkoivat 3-12 kk iässä ja koirat jouduttiin lopettamaan 5-20 kk ikäisinä. Oireina alkuvaiheessa oli mm. etenevät poikkeamat liikkumisessa, myöhemmin ataksia ja takaruumiin aluksi osittainen halvaantuminen. Oireet leviävät pitkin hermostoa ja viimeistään oireiden edetessä eturuumiiseen koina joudutaan lopettamaan.

Hollannissa tehdyt geenitutkimukset ovat osoittaneet, että sairaus on resessiivisesti periytyvä, eli sairas koina on saanut tautiperimän molemmilta vanhemmiltaan. Kesäkuussa 2012 Hollannista saadun tiedon mukaan ENM-kantajat voidaan tunnistaa dna-testillä. Hollannissa kaikki jalostuskoirat tutkitaan ja sallitut yhdistelmät ovat vapaa x vapaa tai kantaja x vapaa. Suomessa rekisteröidyistä koirista on vuoden 2015 loppuun mennessä testattu 134 koiraa, joista ainoastaan kaksi tuontikoiraa on todettu ENM-kantajiksi. Koska geenivirhe on Suomessa hyvin harvinainen ja testituloksien saaminen voi kestää kuukausia, on riittävää, että yhdistelmän toinen koina on testattu ENM-vapaaksi. Tällöin rotuun ei voi syntyä sairaita yksilöitä.

von Willebrandin tauti (vWd) on yleisin ihmisten ja eläinten perinnöllinen verenvuototauti. Sairautta on diagnosoitu useilla kymmenillä koiraroduilla. Taudissa hyytymistekijän pitoisuus on alentunut. Sairaus voi ilmetä lieväoireisena taipumuksena normaalia runsaampaan, verenvuotoon esimerkiksi leikkausten yhteydessä tai vakavimmillaan aiheuttaa koiran kuolemaan johtavia tyrehtymättömiä verenvuotoja.

Tyypin III von Willebrandin tauti oli kooikerhondjeilla merkittävä ongelma, kunnes 1990-luvun alkupuolella rotua alettiin järjestelmällisesti tutkia Elisa-menetelmällä (vWf % eli von Willebrand -faktori). Vuonna 1998 Hollannissa siirryttiin DNA-tutkimukseen von Willebrandin taudin tunnistamisessa. Sairaus on resessiivisesti periytyvä eli sairastunut koina on saanut viallisen geenin kummaltakin vanhemmaltaan, jotka puolestaan ovat oireettomia kantajia. DNA-testi määrittää onko koina vWd-sairas, vWd-kantaja vai vWd-vapaa. Järjestelmällisen seulonnan ansiosta vWd on kooikerhondjeilla nykyisin hyvin harvinainen. Sen pohjalta, mitä nykyisin tiedetään vWd-sairaudesta ja DNA-tutkimusmenetelmän luotettavuudesta, kahden geneettisesti vWd-vapaan koiran yhdistelmästä ei voi syntyä vWd-kantajia eikä vWd-sairaita, jolloin jälkeläiset voidaan myös määritellä vWd-vapaiksi ilman erillistutkimusta, mikäli koiran polveutumisen on varmistettu. 2000-luvulla Suomessa rekisteröidyt kooikerhondjet ovat kaikki vWd-vapaita aiempien sukupolvien geenitestien perusteella.

Hollannissa kaikki jalostuskoirat DNA-testataan ja vain geneettisesti vWd-vapaita koiria saa käyttää jalostukseen. Suomessa edellytetään, että koiran vWd-status (vapaa/kantaja/sairas) on selvitetty joko koiran omalla DNA-testillä tai aiempien sukupolvien geenitestien perusteella. Jalostukseen hyväksytään yhdistelmät vWd-vapaa x vWd-vapaa sekä vWd-vapaa x vWd-kantaja. Jalostuskumppania esimerkiksi Hollannista haettaessa geenitesti vaaditaan suomalaiselta jalostuskoiralta itseltäänkin.

Patellaluksaatio tarkoittaa polvinivelen sijoiltaanmenoa, joka luokitellaan seuraavalla nk. Putnam -asteikolla:

0 ei muutoksia

1. aste Polvinivel lähes normaali. Polvilumpiota voidaan liikutella helpommin kuin normaalisti ja patella saadaan luksoitumaan, mikäli polvea samalla ojennetaan. Patella saattaa luksoitua ajoittain, mutta se palautuu itsestään paikoilleen
2. aste Polvilumpio on tavallisesti paikoillaan raajan ollessa ojennettuna. Lumpio luksoituu polvea koukistettaessa tai kierrettäessä ja pysyy poissa telaurasta kunnes se asetetaan takaisin paikoilleen.
3. aste Polvilumpio on yleensä luksoituneena. Lumpio saadaan asetettua tilapäisesti paikoilleen.
4. aste Polvilumpio on pysyvästi sijoiltaan, eikä se pysy telaurassa ilman leikkausta.

Putnam-asteikko antaa anatomisen arvion kyseisen koiran polvilumpioiden rakenteesta. Asteikon tulokannassa on kuitenkin huomattava, että Putnam ei kuvaa oireiden voimakkuutta, sairauden haitta-astetta eikä myöskään nivelrikon kehittymisen todennäköisyyttä. Tärkein yksittäinen seikka patellaluksaatioon on takajalan puutteellinen kulmautuminen. Toimivassa polvinivelessä reisiluun ja sääriluun kulman tulisi olla noin 135 astetta sivulta katsottuna. Mikäli jalka on tätä suurempi, on kontakti polvilumpion ja reisiluun välillä puutteellinen, mikä johtaa telauran kehityksen häiriintymiseen (mataluuteen). Takajalka ei myöskään saisi olla takaa katsottuna kaareutunut tai kiertynyt, koska tällöin polvilumpion suoran siteen kiinnityskohta ei ole samassa linjassa reisiluun pään telauran kanssa. Jos rakennevirheet ovat voimakkaita, luksaatio havaitaan jo kasvuaikana ja tyypillisesti molemmissa polvissa. Osa luksaatioista ei oireile ennen aikuisikää, jolloin muutos voi olla sen verran dramaattinen, että koiran ontumisen alkaminen liitetään vammaan. Tällöinkin perussy on lähes aina polven rakenteessa. Äkillisesti oireilevat luksaatiot voivat olla hyvin kipeitä tulehdusreaktion ja vähitellen kehittyvien nivelrikkomuutosten vuoksi.

Virallisen patellalausunnon voivat antaa siihen koulutuksen saaneet eläinlääkärit. Tulos julkaistaan Koiranetissä ja muiden maiden kooikerhondjien patellalausunnoista saa tietoa mm. Clubregisteristä. Lieväasteisena patellaluksaatio ei haittaa koiran arkielämää, vakavampiasteinen patellaluksaatio vaatii käytännössä aina leikkaushoidon. Kooikerhondjella luksoituminen mediaalisuuntaan on yleisempää kuin lateraalisuuntaan, mutta molempia muotoja tavataan. Periytyminen on ilmeisesti monigeenistä eli se perustuu altistavien geenien runsastumiseen ja sitä kautta esiintymiseen.

Clubregisterin tilastoista päätellen lieväasteinen patellaluksaatio on rodun yleisin sairaus. Pentueittain tarkasteltuna niistä Hollannin 2000-luvun pentueista, joista vähintään yhdellä pennulla on polvitutkimustulos, esiintyy lievää patellaluksaatiota joka kolmannessa pentueessa. On mahdollista, että pentueittainen laskentatapa korostaa ongelman laajuutta ja että tutkitut pentueet edustavat linjoja, joissa patellaluksaatio on keskimääräistä yleisempää.

Suomessa on vuosina 2001-2015 annettu patellalausuntoja yhteensä 430 koiralle (taulukko 6). Ainakin pari pentua on Suomessa lopetettu muutaman kuukauden ikäisenä vaikea-asteisen patellaluksaation vuoksi. Lisäksi ainakin muutaman aikuisen koiran polvi/a on jouduttu operoimaan patellaluksaation vuoksi. Patellaluksaation vastustamiseksi ei ole olemassa geenitestiä. Sairautta voitaisiin parhaiten vastustaa patellaindeksin avulla. Toistaiseksi patellaindeksiä ei ole käytössä millään rodulla.

Taulukko 6. Kooikerhondjien polvitutkimustulokset Suomessa vuoden 2015 loppuun mennessä (Lähde KoiraNet).

	Koiraa	%-osuus tutkituista
Aste 0	392	91 %
Aste 1	27	6 %
Aste 2	8	2 %
Aste 3	3	1 %
Aste 4	0	0 %
Tutkittu yhteensä	430	

Suomessa jalostukseen käytettäviltä koirilta edellytetään virallista polvitutkimusta ja sitä, että tulos on 0. Polvilausunnon 1 saanut koira hyväksytään kuitenkin myös jalostukseen, mutta ainoastaan yhdistettynä 0-polviseen koiraan. Patellaluksaation periytymistavasta johtuen on aina viisasta huomioida myös lähisukulaisten polvitilanne valintoja punnitessa. Hollannissa jalostuksesta suljetaan pois myös ne koirat, joiden polvia on patellaongelmien vuoksi jouduttu leikkaamaan, eikä yhdistelmää saa uusia, mikäli siitä on aiemmin syntynyt patellaongelmainen koira.

Lonkkadysplasia eli lonkkanivelen kasvuhäiriö (HD) on kehityshäiriö, jossa reisiluun pää ei asetu tiiviisti lonkkamaljaan. Nykykäsityksen mukaan periytyminen on monigeenistä eli se perustuu altistavien geenien runsastumiseen ja sitä kautta vian esiintymiseen. Lonkkadysplasian ilmenemiseen ja sen vaikeusasteeseen vaikuttavat myös ympäristötekijät, kuten liikunta ja ravinto sikiö- ja kasvuaikana.

Suomessa koiran on oltava iältään vähintään 12 kk ja tunnistusmerkitty virallista lonkkakuvausta suoritettaessa. Lonkkanivellausunto annetaan Kennelliiton lonkkalausuntolomakkeella. Röntgenkuvien arvostelussa käytetään FCI:n vahvistamaa kansainvälistä dysplasian arvosteluasteikkoa, jossa on viisi luokitusastetta (A-E).

Virallisten lonkkatulosten arvot merkityksineen

A – B terve (A = ei muutoksia ja B = lähes normaali/rajatapaus)

C – E sairas (C = lievä, D = keskivaikea ja E = vaikea)

Lieväasteisena lonkkanivelen kasvuhäiriö ei haittaa koiran arkielämää. Normaalipainoinen koira, jonka lihaksisto tukee niveltä, voi pärjätä yllättävän hyvin vaikeampiasteisemmankin lonkkavian kanssa. Lonkkadysplasia aiheuttaa kuitenkin nivelrikkoa, jota voi kehittyä myös lieväasteisen dysplasian hoidossa. Nivelrikon hoidossa käytetään mm. kipulääkkeitä ja nivelrustoa ravitsevia ravintolisiä. Vaikeisiin tapauksiin on kooikerhondjeillakin käytetty kirurgisia hoitomuotoja.

Vuosina 2001-2015 on Suomessa lonkkakuvattu yhteensä 435 koira (taulukko 7). Hollannissa kooikerhondjien lonkkia ei tutkita seulontamielessä lainkaan, eikä jalostusohjeissa ole minimivaatimuksia lonkkien suhteen. Suomessa suositellaan, että jalostukseen käytettävät koirat on kuvattu ja jalostukseen hyväksytään tulokset A-C siten, että C-lonkkaiselle koiralle tulisi valita kumppaniksi A- tai B-lonkkainen koira. Lonkkaniveldysplasian periytymistavasta johtuen on aina viisasta huomioida myös lähisukulaisten lonkkatutkimustulokset. Geenitestiä sairauden vastustamiseksi ei ole saatavilla.

KoiraNetin tilastoista voidaan todeta, että C- ja D-lonkkaisten koirien osuus on viime vuosina kasvanut. Kaikista tutkimustuloksista A- ja B-lonkkaisia on ollut 80 %, mutta jaksolla 2012-2015 vain 73 % tutkituista. Lonkkatutkimustulosten kehittymistä on jatkossa syytä seurata, sillä etenkin eniten käytettyjen narttujen joukosta löytyy useita C-lonkkaisia koiria.

Taulukko 7. Kooikerhondjien lonkkatutkimustulokset Suomessa vuoden 2015 loppuun mennessä (Lähde KoiraNet).

	Koira	%-osuus tutkituista
A-lonkat	221	51 %
B-lonkat	128	29 %
C-lonkat	74	17 %
D-lonkat	11	3 %
E-lonkat	1	0 %
Tutkittu yhteensä	435	

Kyynärniveldysplasiaa eli kyynärnivelen kasvuhäiriötä (ED) on terveystutkimuksissa löytynyt rodusta vain yksittäistapauksia. Lonkkakuvauksen yhteydessä 256 suomalaiselta kooikerhondjeilta on tutkittu kyynärnivelet. Yhdellä koiralla kyynärnivelet ovat olleet 1/0, yhdellä 2/1 ja yhdellä 2/2. Muut ovat olleet terveitä tuloksella 0/0 eli ei muutoksia. Kooikerhondjien jalostusohjeet eivät ota kantaa kyynärniveldysplasian vastustamiseen, mutta asteen 2 tai huonomman tuloksen saanutta koiraa ei kuitenkaan ole suotavaa käyttää jalostukseen.

Silmäsairaudet

Tässä silmäsairauksilla tarkoitetaan silmän eri osissa esiintyviä perinnöllisiä muutoksia. Virallinen tutkimus tehdään erikoiseläinlääkärin toimesta silmäpeilauksella. Tulos julkaistaan Kennelliiton Koiranetissä, kuten myös rodun Clubregisterissä. Kaikkiaan silmät on jaksolla 2001-2015 tutkittu 422 Suomessa rekisteröidyltä kooikerhondjelta, joista 399 koiran silmistä ei ole löytynyt merkkejä perinnöllisistä muutoksista (taulukko 8). Seuraavassa käydään läpi kooikerhondjeilla esiintyneet perinnölliseksi katsotut muutokset. Geenitestiä niiden vastustamiseksi kooikerhondjeilla ei ole saatavilla.

Distichiasis, trichiasis, cilia aberranta ja ectopic cilia viittaavat kaikki väärällä tavalla kasvaviin ripsiin, jotka hankaavat ja ärsyttävät koiran silmää enemmän tai vähemmän. Väärin asettuneita ripsiä voidaan helpossa tapauksessa hoitaa polttamalla /nyppimällä silmää hankaavat karvat pois. Nyppimisestä on vain väliaikainen hyöty, koska ripset kasvavat takaisin. Taitavalla polttamisella voi päästä lopullisesti eroon karvoista, mutta huonolla tuurilla tästäkin saattaa olla vain väliaikainen hyöty, ja karvat voivat epätäydellisen polttamisen jälkeen kasvaa takaisin jopa aikaisempaa hankalampaan asentoon. Väärin asettuneiden ripsien periytyvyys on todettu voimakkaaksi, ja sen ilmeneminen kooikerhondjella on viime aikoina lisääntynyt eri maissa. Osin syynä voi olla se, että yleiseurooppalaiseen silmätutkimuskaavakkeeseen (ECVO) kirjataan nykyisin myös ripsilöydökset. Distichiasikseen ja muihin ylimääräisiin ripsiin liittyviä diagnooseja on Suomessa kirjattu kolmelletoista koiralle.

Perinnöllinen katarakta eli harmaakaihi ilmenee linssin samentumisena. Muutos voi olla paikallinen pieni läiskä tai se voi ajan mittaan laajentua koko linssin käsittäväksi näköä estäväksi muutokseksi, se voi esiintyä vain toisessa tai molemmissa silmissä. Hollannissa Clubregisteriin kirjataan kummallekin vanhemmalle merkintä kaihin kantaja, mikäli jälkeläinen todetaan kaihi. Näin ollen oletetaan, että sairastuneen koiran vanhemmat ovat kumpikin kaihin kantajia. Perinnöllinen kaihi voi olla synnynnäinen tai kehittyä myöhemmällä iällä. Jotta sukujen kaihitilanteesta saataisiin parempi käsitys, olisi siis hyvä uusien silmälausunto myös keski-ikäisillä koirilla, vaikka niitä ei enää käytettäisikään jalostukseen. Myös ei-perinnölliset kaihimuutokset ovat koiralla mahdollisia monesta eri syystä esim. isku silmään, aineenvaihduntahäiriö silmässä (sokeritauti), infektiotaudit tai myrkytystila. Lieväasteinen kaihi ei vaadi hoitoa. Sokeuttavassa muodossa voidaan nykyään joissain tapauksissa pelastaa koiran näkö leikkauksella. Suomessa on yhdellä tutkituista koirista

merkkintä kortikaalisesta kataraktasta. Muissa maissa Clubregisteriin on kirjattu 2000-luvulla yhteensä alle kymmenen kaihilöydystä.

Muita kooikerhondjeilla tavattuja perinnölliseksi oletettuja silmäsairauksia ovat lievä-asteinen PHTVL/PHPV eli sikiökautinen verisuonijääne, PPM eli sikiökautinen kalvojääne ja MRD eli lievä verkkokalvon kehityshäiriö. Näiden silmäsairauksien periytymismekanismeja ei kooikerhondjeilla tarkkaan tunneta. PHTVL/PHPV-syndroomassa sikiökautisen verisuonista jää eriasteisia jäänteitä mykiön takakapseliin jättäen linssiin samentuman. PHTVL/PHPV jaetaan vaikeusasteen mukaan luokkiin 1-6. Ensimmäinen aste tarkoittaa vain linssin takapinnalla esiintyviä sidekudospisteitä. Vaikeammissa asteissa linssi surkastuu ja kovettuu eriasteisesti. Luokituksen ääripäässä sairaus on sokeuttava ja johtaa silmän sisäisiin verenvuotoihin. PHTVL/PHPV:n lievät muodot, PPM ja lieväasteinen MRD eivät vaikuta koiran elämään. Lisäksi rodulla on yksittäistapauksissa todettu näköhermon coloboma, iriksen hypoplasia, puutteellinen kyynelkanavan aukko ja sarveiskalvon dystrofia.

Hollannin jalostusohjeet kieltävät koiran ja sen kaikkien jälkeläisten jalostuskäytön, jos koiralla todetaan mikä tahansa perinnölliseksi oletettu silmämuutos. Lisäksi koiran jalostuskäyttö kielletään, mikäli vähintään kahdella jälkeläisellä on todettu mikä tahansa perinnöllinen silmämuutos. Suomessa jalostuskoirien silmät tulee peilata koiran ollessa vähintään 12 kk:n ikäinen ja astutushetkellä tutkimustulos saa olla enintään 24 kk vanha. Koska perinnölliset sairaudet ilmenevät tyypillisesti viimeistään aikuisiällä, on yli 6-vuotiaana silmiltään terveeksi todetun tulos voimassa koiran loppuiän. Mikäli koiralla todetaan perinnöllinen katarakta, sitä ei tule käyttää jalostukseen. Lievä distichiasis, PHTVL/PHPV:n aste 1 ja MRD eivät sulje koiraa pois jalostuksesta, mutta yhdistelmän toisen koiran tulee olla tervesilmäinen.

Taulukko 8. Kooikerhondjien silmätutkimustulokset 2001-2015. (Lähde KoiraNet.)

	Koira	%-osuus tutkituista
Ei perinnöllisiä muutoksia	399	95 %
Distichiasis tai muita ylimääräisiä ripsiä	13	3 %
Kortikaalinen katarakta	1	< 1 %
PHTVL/PHPV, aste 1	2	< 1 %
Puutteellinen kyynelkanavan aukko	1	< 1 %
Iris hypoplasia, lievä	1	< 1 %
Näköhermon coloboma, lievä	1	< 1 %
RD-multifokaali, lievä	2	< 1 %
PPM, iris-iris, lievä	1	< 1 %
Sarveiskalvon dystrofia/degeneraatio, lievä	1	< 1 %
Tutkittu yhteensä	422	

Selkä- ja häntänikamien kehityshäiriöt

Kooikerhondjien synnyntäisistä kehityshäiriöistä yleisimpiä ovat eriasteiset nikamien kehityshäiriöt, jotka esiintyvät selkärangassa tai hännässä. Häntänikaman kehityshäiriöstä seuraa usein että kyseisen nikaman kohdalle syntyy jonkinasteinen mutka. Häntä voi myös olla tavallista lyhyempi, koira voi töpöhäntäinen tai jopa kokonaan hännätön. Kyseessä ei kuitenkaan liene T-box-mutaatio. Muutokset hännässä ovat usein jo pikkupennulla tunnustelemalla havaittavissa. Röntgenkuvauksella saadaan tarvittaessa selvempi kuva siitä, millaisesta muutoksesta on kyse. Häntämutkia pidetään sitä vaikea-asteisempina, mitä ylempänä mutka hännässä on ja mitä jyrkempi

kulma on. Selkänikamien muutokset eivät tyypillisesti näy päällepäin, vaan diagnosointiin tarvitaan aina röntgenkuvausta. Monet nikamien kehityshäiriöistä ovat koiralle itselleen harmittomia, mutta varsinkin selkänikamien muutokset aiheuttavat koiralle kovia kipuja.

Häntämutkat ovat perinnöllisiä, mutta niiden periytymisaste ei ole täysin selvillä. Niiden oletetaan periytyvän polygeenisesti, mikä tarkoittaa, että häiriön ilmenemiseen vaikuttavat useammat geenit, jotka koira on perinyt kummaltakin vanhemmistaan. Suomalaisista koirista neljälletoista on kirjattu häntämutka Clubregisteriin ja näistä osa on Suomessa rekisteröity EJ-rekisteriin. Koiraa, jolla on selkänikaman kehityshäiriö tai vaikea-asteinen häntämutka, ei suositella käytettävän jalostukseen. Hollannissa kaikki häntämutkaiset koirat suljetaan pois jalostuksesta. Lisäksi Hollannissa ei saa uusia yhdistelmää, josta on syntynyt häntämutkainen jälkeläinen, ja jalostuksesta suljetaan myös koira, jolla on kolmessa eri yhdistelmässä häntämutkainen jälkeläinen.

Hammaspuutokset ja -ongelmat

Kooikerhondjeilla esiintyy hammaspuutoksia ja hammaskiilteen vaurioita, sekä hammaskivestä ja muusta huonosta suuhygieniasta johtuvia hampaiden irtoamisia vanhemmalla iällä. Normaali kooikerhondjen purenta on leikkaava ns. saksipurenta. Myös tasapurenta on sallittu. Yleisin virhe kooikerhondjen hampaistossa ovat välihampaiden puutokset. Jalostuksessa tulisi mahdollisuuksien mukaan välttää tekemästä yhdistelmiä, joissa molemmilta vanhemmilta puuttuu hampaita. Hollannissa hammaspuutoksiin ei jalostusohjeissa oteta kantaa.

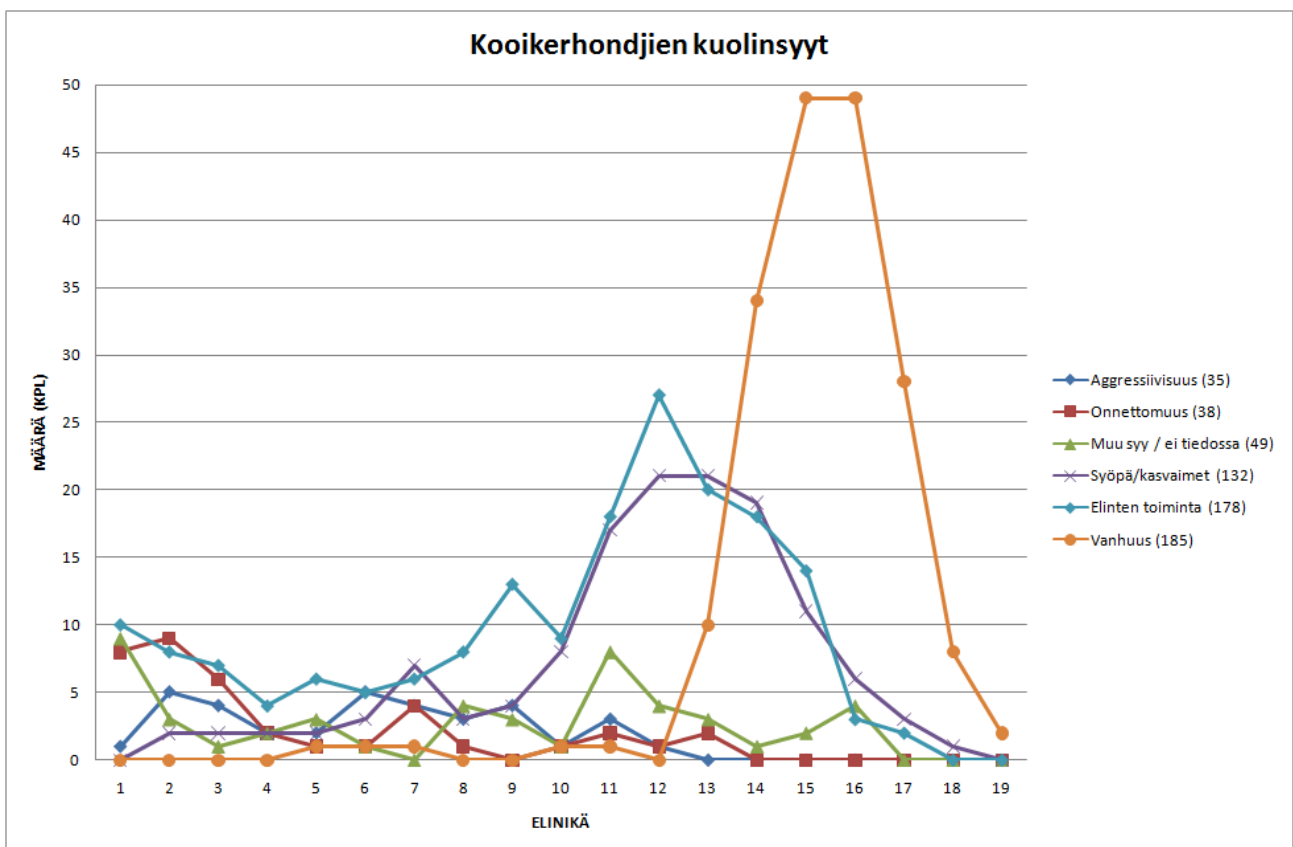
4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt

Suomessa on Koiranetiin kirjattu kuolinsyy 83 koiralle (tilanne tammikuussa 2016). Koirat ovat eläneet keskimäärin yli 9-vuotiaaksi. Koska kooikerhondje on yleistynyt Suomessa vasta 2000-luvulla ja osa 2000-luvun alkupuolella syntyneistä koirista on edelleen elossa, on syytä olettaa, että Koiranetin tilasto arvioi rodun eliniän tällä hetkellä hieman alakanttiin (taulukko 9). Kooikerhondjeyhdistys on viime vuosina tukenut taloudellisesti alle 7-vuotiaina kuolleiden koirien ruumiinavauksia kuolinsyyden varmistamiseksi.

Taulukko 9. Koiranetiin kirjatut kuolinsyyt ja eliniät.

Kuolinsyy	Keskim. elinikä	Koiria yhteensä
Hermostollinen sairaus	8 vuotta 5 kuukautta	2
Immunologinen sairaus	6 vuotta 5 kuukautta	4
Kasvainsairaudet, syöpä	11 vuotta 1 kuukautta	18
Lopetus ilman sairauden diagnosointia	11 vuotta 5 kuukautta	3
Lopetus käytös- tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi	2 vuotta 2 kuukautta	2
Luusto- ja nivelsairaus	4 vuotta 4 kuukautta	3
Maksan ja ruoansulatuskanavan sairaus	9 vuotta 8 kuukautta	1
Muu sairaus, jota ei ole listalla	6 vuotta 2 kuukautta	7
Tapaturma tai liikennevahinko	6 vuotta 8 kuukautta	8
Vanhuus (luonnollinen tai lopetus)	14 vuotta 8 kuukautta	18
Virtsatie- ja lisääntymiselinten sairaus	4 vuotta 8 kuukautta	4
Kuolinsyytä ei ole ilmoitettu	5 vuotta 11 kuukautta	13
Kaikki yhteensä	9 vuotta 2 kuukautta	83

Kuvan 4 kuolinsyytilasto on koostettu Clubregisteristä Hollannissa vuosina 1990-1994 syntyneistä koirista, jotka ovat kuolleet vuoteen 2010 mennessä. Kuolinsyy on kirjattu yhteensä 617 koiralle, joiden keskimääräinen elinikä on 10,5 vuotta. Yleisimmäksi kuolinsyyksi on kirjattu vanhuus (185 koira), jolloin koirat ovat tyypillisesti eläneet 15-16-vuotiaiksi. Vanhuuteen on liittynyt osalla koirista myös dementiaa. Toiseksi yleisin kuolinsyy ovat elinten toimintaan liittyvät syyt. Tähän ryhmään on kirjattu munuaisten, maksan, sydämen, aivojen ja suoliston toimintaan liittyvät ongelmat, kuten myös epilepsia (10 koira), vwd (8 koira) ja ENM (3 koira). Suurin osa elinten toimintaan liittyvistä kuolinsyistä näyttäisi liittyvän vanhenemiseen, sillä koirat ovat eläneet 12-14-vuotiaiksi. Samaan elinikään yltävät tyypillisesti myös syöpään ja kasvainsairauksiin kuolleet koirat, jotka ovat kolmanneksi yleisin ryhmä. Kategoria 'muu syy' sisältää mm. onnettomuudet ja myrkytykset sekä ne koirat, joiden kuolinsyy ei ole tiedossa. Aggressiivisuus (35 koira) kulkee kuolinsyyinä läpi kaikkien ikäluokkien. Aggressiivista käytöstä on usein kuvattu ennustamattomaksi tai odottamattomaksi. Lopetetuista koirista 33 on ollut uroksia.

Kuva 4. Yleisimmät kuolinsyyt. (Lähde Clubregister).

4.3.4 Lisääntyminen

Kooikerhondjea voidaan pitää luontaisesti lisääntyvänä rotuna, jolla ei kasvattajien mukaan ole erityisiä vaikeuksia luonnollisissa astutuksissa ja synnytyksissä. Nartut myös huolehtivat pennuistaan hyvin. Nartut tulevat normaalisti kiimaan 1-2 kertaa vuodessa ja urosten siitoshalukkuutta (libido) voidaan pitää hyvänä. Keinosiemennyksen käytön yleisyydestä ei ole tietoa, ilmeisesti sitä on käytetty joitakin kertoja.

Monessa pentueessa osa pennuista kuitenkin syntyy kuolleena tai kuolee muutaman vuorokauden ikäisenä. Viime vuosina kasvattajat ovat aktiivisesti selvittäneet syitä pentukuolemiin. Syynä

kuolemiin ovat olleet mm. pitkittynyt synnytys, pienimpinä syntyneiden pentujen heikkous, pennun kasvun pysähtyminen, emon alle jääminen, kitalakihalkio, E. coli-bakteeri-infektio, keuhkokuume, reikä sydämessä ja takajalkojen kehityshäiriö.

Kooikerhondjen keskimääräinen pentuekoko ja vuosittainen pentuekoon vaihtelu on esitetty taulukossa 10. Pentuekoko on pysynyt lähes ennallaan vuosien varrella ja vähäinen vaihtelu keskiarvossa selittyy enemmänkin yksittäisten pentueiden poikkeuksellisen suurilla tai pienillä pentumäärillä. Kasvattajien omista pentueistaan keräämien tietojen mukaan pennut painavat syntyessään yleensä noin 200 grammaa.

Taulukko 10. Kooikerhondjen vuosittaiset pentuekoot vuosina 2001-2015.

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Keskimääräinen pentuekoko	5	4	4,6	4,1	5,3	4,3	4	4,4	4,4	4,5	4,7	3,9	4,5	3,7	5,7
Pienin pentuekoko	3	1	2	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Suurin pentuekoko	7	7	9	8	11	7	9	8	12	8	7	7	9	8	8

4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet

Kooikerhondjella ei ole sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavia anatomisia piirteitä.

4.3.6 Yhteenvedo rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä

Kooikerhondje on rotuna varsin terve ja pitkäikäinen, eikä sillä ole sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavia anatomisia piirteitä. Clubregisteristä kootun tilaston mukaan rodun keskimääräinen elinikä on yli 10 vuotta. Rotua ei ole haettu PEVISAan, sillä monet rodun sairauksista ovat harvinaisia, vain yksittäisillä koirilla esiintyviä, eikä niiden periytyvyydestä ole varmaa tietoa. Vaikeimmin vastustettavat sairaudet, kuten autoimmuunisairaudet ja epilepsia eivät myöskään ole terveystutkimustulosten piirissä. Rodun jalostuspohja on kapea ja tiukoilla rajoituksilla voitaisiin vähäisempään ongelmaan puuttamalla saada joku toinen ongelma yleistymään. Terveystutkimustuloksille (lonkat, polvet ja silmät) on kuitenkin perusteltua asettaa suositusrajat. Hollannissa patellaluksaatio on kooikerhondjen yleisin terveysongelma, johon verrattuna Suomen tilanne on hyvä, sillä 91 % tutkituista koirista on ollut polviltaan terveitä.

Kooikerhondjea voidaan pitää luontaisesti lisääntyvänä rotuna. Rodun keskimääräinen pentuekoko on pysynyt vuosittain lähes samalla tasolla, reilussa neljässä pennussa per pentue. Kuolleena syntyneitä tai pian syntymänsä jälkeen kuolevia pentuja esiintyy kuitenkin noin joka seitsemännessä pentueessa. Syytä sikiö- ja pentukuolemiin pyritään jatkossakin selvittämään.

4.4 Ulkomuoto

4.4.1 Rotumääritelmä

Rodun viimeisin rotumääritelmä on hyväksytty FCI:ssä 13.10.2010 ja on esitetty liitteessä 1. Rotumääritelmään on kirjattu ulkonäöllisiksi virheiksi liian pienet korvat, puolipystyt, ”lentävät”

korvat, kiertyvä häntä, korkea etuaskel (hackney), kihara tai silkkinen karva, runsaat mustat korvat sekoittuneena oranssinpunaiseen, liiallinen pilkullisuus ja rotumääritelmän alittava tai ylittävä koko. Vakavia virheitä ovat selvä matalaraajaisuus, virheelliset mittasuhteet, herasilmäisyys, ylä- tai alapurenta, liian lyhyt häntä, joka ei ulotu kinnerniveleen, osittain tai kokonaan valkoiset korvat, valkoinen toisen tai molempien silmien ympärillä. Hylkäävä virhe on se, jos koira on musta-valkoinen tai tricolor-värinen.

Rotumääritelmässä ei ole vaatimuksia, jotka altistaisivat koirat hyvinvointiongelmille. Edellä mainittujen virheiden, vakavien virheiden ja hylkäävien virheiden lisäksi näkyvin poikkeama rotumääritelmästä on tyypin epäyhtenäisyys. Rotumääritelmässä sanotaan kooikerhondjen olevan mittasuhteiltaan lähes neliömäinen, se saa olla hieman säkäkorkeutta pitempi. Rodussa esiintyy jonkun verran tyypiltään raskaita, liian matalaraajaisia tai pitkäselkäisiä koiria. Toisaalta populaatiosta löytyy myös liian siroja ja kevyitä koiria. Rotu valmistuu fyysisesti varsin myöhään, joten koira kehittyy jopa kolmeen ikävuoteen saakka. Ihanteellinen säkäkorkeus on rotumääritelmän mukaan uroksilla 40 cm (vaihteluväli 37-42 cm) ja nartuilla 38 cm (vaihteluväli 35-40 cm). Osa kooikerhondjeista, erityisesti uroksista, on kuitenkin tätä kookkaampia. Suurimmat Clubregisteriin kirjatut urokset ovat yli 50 cm korkeita ja vastaavasti pienimmät nartut alle 30 cm. Pääasiallisesti koko on kuitenkin viimeisimmän rotumääritelmän asettamissa rajoissa.

4.4.2 Näyttelyt ja jalostustarkastukset

Koiranäyttelyt ovat yksilömäärissä mitattuna kooikerhondjen suosituin koiraharrastusmuoto. Suomessa rekisteröidyistä koirista reilusti yli puolet on elämänsä aikana osallistunut näyttelyyn ainakin kerran (taulukko 11). Todellista näyttelyosallistumisten osuutta kasvattaa se, että osa rekisteröidyistä Suomessa näyttelyissä käymättömistä koirista asuu ulkomailla ja osallistuu siellä näyttelyihin.

Suurin osa näyttelyihin osallistuneista koirista on saanut laatuarvosanaksi EH:n (erittäin hyvä) tai sitä paremman. Yli puolet näyttelyihin osallistuneista koirista on yltänyt ERIin (erinomainen). Rodunomaisen ulkomuodon takaamiseksi jalostussuositus on ollut alkuperämaan jalostusohjeen tavoin, että jokaisella jalostukseen käytettävällä koiralla olisi vähintään 2 x EH-tulos. Jatkossa Suomessa edellytetään laatuarvostelua vähintään kahdesta näyttelystä, joista toinen on saatu sen jälkeen, kun koira on täyttänyt 15 kk. Jalostukseen hyväksytään laatuarvosanat ERI ja EH. Myös laatuarvosana H hyväksytään, mikäli yhdistelmän toisen koiran tulos on ERI. Jalostuksessa ulkonäön ei tule ohittaa terveys- ja luonnekysymyksiä.

Rodulla ei ole järjestetty jalostustarkastuksia. Rodunomaisen ulkomuodon säilyttämisessä koiranäyttelyt ovat riittäviä, sillä niitä järjestetään enemmän ja alueellisesti tasapuolisemmin, kuin jalostustarkastuksia pystyttäisiin tarjoamaan.

Taulukko 11. Vuosittaiset rekisteröinnit 2001-2014 suhteessa näyttelykäynteihin ja laatuarvosanoihin.

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Rekisteröinnit	43	39	63	43	81	84	75	77	82	96	89	62	98	65
Käynyt näyttelyssä	28	29	41	29	55	47	41	45	45	55	48	40	55	32
Näyttelyissä käyneiden osuus rekisteröinneistä %	65	74	65	67	68	56	55	58	55	57	54	62	56	49
Vähintään EH	25	27	38	26	51	44	38	40	39	49	43	40	53	31
Vähintään ERI	17	20	31	17	37	31	27	31	27	40	33	34	48	23

4.4.3 Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus

Rotu toimii nykyisin pääasiallisesti seura- ja harrastuskoirana sekä alkuperämaassaan vähäisemmässä määrin myös sorsalintujen houkutuskoirana. Rodun nykyinen rakenne ja ulkomuoto mahdollistavat nämä käyttötarkoitukset hyvin. Koska rodulla esiintyy patellaluksaatiota, johon takajalan puutteellinen kulmautuminen on yhteydessä, tulisi ulkomuototuomarien kiinnittää erityistä huomiota terveeseen rakenteeseen sekä muihinkin liioiteltuihin ja/tai epäterveisiin ulkomuoto-ominaisuuksiin, mikäli sellaisia ilmenee.

4.4.4 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ulkomuoto- ja rakenneongelmista

Rotumääritelmässä ei ole ulkomuotovaatimuksia, jotka altistaisivat koirat hyvinvointiongelmille tai haittaisivat rodun käyttötarkoitusta. Koska rodulla kuitenkin esiintyy patellaluksaatiota, tulisi ulkomuototuomareiden kiinnittää erityistä huomiota takajalan terveeseen kulmautumiseen. Suurin poikkeama rotumääritelmästä on tyyppin epäyhtenäisyys. Osaltaan tyyppin epäyhtenäisyyteen vaikuttaa se, että Hollannissakaan ei ulkomuototuomareilla ole yhtenäistä linjaa oikeasta tyyppistä. Osa hollantilaisista ulkomuototuomareista hyväksyy lievän matalaraajaisuuden, kunhan koiran säkäkorkeus on rotumääritelmän mukainen. Osa puolestaan hyväksyy rotumääritelmän ylittävän koon, kunhan neliömäiset mittasuhteet ovat kohdallaan. Niinpä Suomessakin hyvin monennäköiset koirat voivat näyttelyurallaan edetä jopa muotovalioiksi asti, mikä sinänsä on etu rodun geneettisen monimuotoisuuden säilymiselle. Rodunomaisen ulkomuodon turvaamiseksi jalostukseen käytettävillä koirilla tulee olla laatuarvostelu kahdesta näyttelystä, joista toinen on saatu sen jälkeen, kun koira on täyttänyt 15 kk. Jalostukseen hyväksytään laatuarvosanat ERI ja EH. Myös laatuarvosana H hyväksytään, mikäli yhdistelmän toisen koiran tulos on ERI. Jalostuksessa ulkonäön ei tule ohittaa terveys- ja luonnekysymyksiä. Kaiken kaikkiaan Suomessa on kasvatettu erittäin korkealaatuisia kooikerhondjeja, jotka ovat saavuttaneet myös kansainvälistä menestystä.

5. Yhteenveto aiemman tavoiteohjelman toteutumisesta

5.1 Käytetyimpien jalostuskoirien taso

Edellisen kymmenen vuoden aikana käytetyimpien jalostuskoirien taso on esitetty taulukoissa 12 ja 13. Taulukosta selviää, että jälkeläismäärät maltillisia ja suositusten mukaisia, sillä uroksella on ollut enimmillään 24 pentua ja nartulla 23 pentua. Sekä urosten että narttujen listalle pääsee jo yhdellä suurella pentueella. Kaikki koirat on terveystutkittu. Lonkkien osalta urokset ovat olleet huonoimmillaan C-lonkkaisia, nartuista yksi on jalostussuosittelun vastaisesti ollut D-lonkkainen. Myös polvitutkimustulokset ovat pääsääntöisesti olleet 0/0, tosin kahdella koiralla on ollut ykkösen polvet. Silmätutkimustulokset eivät ole osoittaneet merkkejä perinnöllisistä silmänsairauksista.

Erityistä trendiä hyvään tai huonoon suuntaan ei ole nähtävissä jälkeläisten terveystutkimustuloksissa, minkä vuoksi on riittävää, että rodun nykyinen hyvä terveystilanne pidetään yllä jalostussuosittelun avulla. Lonkkatutkimustulosten kehittymistä on kuitenkin jatkossa syytä seurata aiempaa tarkemmin, sillä etenkin eniten käytettyjen narttujen listalta löytyy useita C-lonkkaisia koiria.

KOOIKERHONDJE – JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMA 2017-2021

Taulukko 12. Vuosina 2006-2015 käytetyimpien jalostusurosten terveystutkimustulokset. Ruotsalaisten koirien osalta tietolähteenä on Hunddata)

	UROS	Pentueita	Pentuja	Lonkat	Polvet	Silmät
1	CIRTAP'S UNIQUE PETER VAN UNIKA-K	4	24	B/B	0/0	OK
2	GIJS V.T HUIS TEN BILDT	3	20	A/A	0/0	OK
3	AMAZING LONSOME LASSIE ACHTERAF	5	17	B/B	0/0	OK
4	LUCKY NANA'S FERRA FIORAANO	3	14	A/A	0/0	OK
5	BLACK AMIIKOS GODEBERT GOCKO	3	14	A/A	1/0	OK
6	CIRTAP'S PRINS MORITZ VAN MINNA-K	2	13	B/B	0/0	OK
7	MATTSSONS PREETY	2	13	A/A	0/0	OK
8	AMAZING QUARTZ ACHTERAF	6	13	B/C	0/0	OK
9	HAPPY HANNES V.H. RUNXPUTTEHOF	2	12	B/B	0/0	OK
10	LUCKY NANA'S EGREGIO OPTIMUS	3	12	A/A	0/0	OK
11	WISHDECOY PHOENIX NICOLE	3	12	B/B	0/0	OK
12	BULLBENZ KOOI OLLY SADE	2	12	A/A	0/0	OK
13	ESTAICA'S BACARDI	1	12	A/A	0/0	OK
14	MUSKETTIKOIRAN UNITUULI	2	11	C/C	0/0	OK
15	AKEEM	3	11	A/A	0/0	OK
16	MANUSIA'S IVO	3	11	A1	0/0	OK
17	HARM VD SCHOONHEDEN	2	10	A/A	0/0	OK
18	CAVALRIINA'S VERDI VIVALDI	2	10	A/A	0/0	OK
19	MANUSIA'S MERVIN	2	10	B	PL0	OK
20	CALLITRIS JONGLEUR HUBICKA	2	10	B/B	0/0	OK
21	BLACK AMIIKOS INGELKE IBBO	2	10	A/A	0/0	OK
22	GOLDEN GIEL V H RUNXPUTTEHOF	3	10	A	PL0	OK

Taulukko 13. Vuosina 2006-2015 käytetyimpien jalostusnarttujen terveystutkimustulokset.

	NARTTU	Pentueita	Pentuja	Lonkat	Polvet	Silmät
1	BULLBENZ KOOI UMA GERI	3	23	A/A	0/0	OK
2	ESTAICA'S SINELDA	2	15	A/A	0/1	OK
3	BLACK AMIIKOS BEITSCHER BENINE	4	15	D/C	0/0	OK
4	CAVALRIINA'S UMA UMBRELLA	2	13	C/C	0/0	OK
5	MUSKETTIKOIRAN UNILINTU	3	12	C/C	0/0	OK
6	MANUSIA'S YOSKA	2	12	B/B	0/0	OK
7	HUVI-TUULEN DONNA LEON	3	11	A/A	0/0	OK
8	BLACK AMIIKOS LAUREINA LACINA	3	11	A/A	0/0	OK
9	CAIRNBRAID ILLUSIA	2	11	A/A	0/0	OK
10	CAVALRIINA'S VENLA VANETTA	2	11	A/A	0/0	OK
11	ESTAICA'S BAILEYS	2	11	A/A	0/0	OK
12	ALPPIMAJAN TUIKE	2	11	C/B	0/0	OK
13	CHRISKOOI'S LAURA	1	9	A/A	0/0	OK
14	CAVALRIINA'S SUSAN SAFIRA	1	8	A/A	0/0	OK
15	FRISIAN GEM ANGENIETJE KIES	2	8	A/A	0/0	OK
16	MUSKETTIKOIRAN XENIA	1	8	B/B	0/0	OK
17	BLACK AMIIKOS QUERINE QUINTIE	2	8	A/A	0/0	OK
18	BLACK AMIIKOS YSANNE YOSTA	1	8	C/C	0/0	OK
19	MARICOSAN'S REGINA ORION	1	8	B/B	0/0	OK
20	BELLA BELLEZA'S CINDY	2	8	B/B	0/0	OK

5.2 Aiemman jalostuksen tavoiteohjelman toteutuminen

Rodun jalostustavoitteet jaksolla 2012–2016 ovat olleet pääosin samat kuin edellisen jalostuksen tavoiteohjelman aikana. Ne ovat rodun luonteen parantaminen, populaation monimuotoisuuden turvaaminen, rodun terveyden ja normaalin lisääntymiskäyttäytymisen vaaliminen sekä ulkomuodon säilyttäminen rotutyypillisenä. Taulukossa 14 on esitetty niitä kuvaamaan valitut mittarit ja niiden toteumat.

Aiemmin voimassa olleen JTON voidaan katsoa vaikuttaneen erityisesti vuosina 2010-2015 rekisteröityjen koirien (466 kpl) jalostuskäyttöön, joilla on lonkka- polvi- ja silmätutkimustulos sekä näyttelytulos (136 kpl). Jalostussuosituksia noudattaen olisi lonkkien puolesta jäänyt neljä koiraa D-tuloksen vuoksi käyttämättä, polvien puolesta kaksi 2-tuloksen saanutta koiraa, näyttelytuloksissa yksi ei olisi yltänyt tulokseen H ja silmien distichiasiksen vuoksi jäisi lisääntymättä kolme koiraa. Pällekkäisyydet huomioiden jalostussuosituksat karsivat kaikkiaan yhdeksän koiraa jalostuksesta. Näin ollen 93 % terveystutkituista ja näyttelyssä käyneistä koirista täyttää jalostusvaatimukset.

Jalostustoimikunta on ohjannut ja opastanut jalostusurosten ja -narttujen omistajia ja viestinyt jalostuksen tavoiteohjelmaan kirjatuihin tavoitteisiin erityisesti jalostuskyselyjen yhteydessä. Jalostuskyselyitä on tehty vuosina 2012–2015 joka vuosi 20–35 nartulle yhden tai useamman uroksen osalta.

Taulukko 14. Aiemman JTON toteutuminen. Yhdistelmien lukuarvot koottu vuosilta 2012-2015.

Tavoite	Toimenpide	Tulos
Vuoden 2015 loppuun mennessä luonnekuvauksessa tai luonnetestissä käyneitä koiria yli 100	Spanielliliiton vuosittain järjestämät MH-kuvaukset, joissa etusija on Spanielliliiton roduilla MH-kuvausten osallistumismaksujen taloudellinen tukeminen	Tavoite ei toteutunut. Tuloksia on kaikkiaan yhteensä 86, joista 36 on luonnetestiä ja 50 MH-kuvausta. Vaikka määrä ei aivan yltänyt sataan, on MH-kuvaustulosten määrä kuitenkin saatu nostettua kahdeksasta 50:een.
Arkuuden ja/tai aggressiivisuuden vuoksi hylätyn luonnekuvaustuloksen saaneita koiria ei ole käytetty jalostukseen	Jalostussuositus	Tavoite toteutui. Ohjaaja keskeytti yhden jalostukseen käytetyn koiran luonnekuvauksen koiran poistuttua testipaikalta. MH-kuvaajan mukaan koira kuitenkin säilytti toimintakykynsä tässäkin tilanteessa. Lisäksi 37 %:ssa pentueista joko toinen tai molemmat vanhemmista on ollut luonnetestattu tai MH-kuvattu.
Rodun keskitasoa paremmalla koiralla maksimijälkeläismäärä 21 pentua	Jalostussuositus	Tavoite toteutui. Enimmillään uroksella on ollut 24 pentua neljässä pentueessa ja nartulla 23 pentua kolmessa pentueessa. Viimeinen maksimirajan ylittävä pentue täyttää vielä tavoiteohjelman vaatimukset.
Rodun keskitason alittavalla koiralla maksimipentuemäärä 3 pentuetta	Jalostustoimikunnan tekemä seuranta	Tavoite toteutui lonkkatutkimustuloksia lukuun ottamatta. Yhdellä C-lonkkaisella koiralla on ollut kuusi pentuetta (13 pentua) ja yhdellä D-lonkkaisella koiralla neljä pentuetta (15 pentua).
Pentueiden keskimääräinen vuosittainen sukusiitosaste jaksolla 2012-2015 noin 2 %.	Jalostustoimikunnan tekemä seuranta	Tavoite toteutui vuotta 2014 lukuun ottamatta. Keskimääräiset sukusiitosprosentit

KOOIKERHONDJE – JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMA 2017-2021

		2012: 1,37 %, 2013: 1,65 % 2014: 3,33 %, 2015: 1,71 % Ylitys johtui laskennassa käytettyjen sukupolvien määrän kasvusta sekä yksittäisestä pentueesta, jonka sukusiitos oli 11,73 %.
Vuoden 2015 loppuun mennessä DLA-tutkittujen koirien määrä yli 150	DLA-analyysejä taloudellinen tukeminen	Tavoite ei toteutunut. Testit tehnyt yritys ilmoitti vuoden 2012 luopuvansa DLA-analyysejä tekemisestä. Määritys ehdittiin tehdä yhteensä 77 koiralle.
Tervelonkkaisten (A tai B) koirien osuus vuosina 2012-2015 tutkituista koirista yli 80 %	Jalostussuositus	Tavoite ei toteutunut. A- tai B-lonkkaisia koiria oli vain 73 % tutkituista.
Tervepolvisten (PL 0) koirien osuus vuosina 2012-2015 tutkituista koirista yli 90 %	Jalostussuositus	Tavoite toteutui. Tervepolvisten koirien osuus oli 90 %.
Tervesilmäisten koirien osuus vuosina 2012-2015 tutkituista koirista yli 90 %	Jalostussuositus	Tavoite toteutui. Tervesilmäisten koirien osuus oli 95 %.
vwd-vapaiden koirien osuus vuosina 2012-2015 rekisteröidyistä koirista yli 95 %	Jalostussuositus	Tavoite toteutui. 100 % koirista oli vwd-vapaita.
Keskimääräinen vuosittainen pentuekoko jaksolla 2012-2015 yli 4 pentua / pentue	Jalostustoimikunnan tekemä seuranta	Tavoite toteutui, jos narttujen kaksoisastutukset huomioidaan kukin yhtenä pentueena. Keskimääräiset pentuekoot 2012: 3,9, 2013: 4,5 2014: 3,7, 2015: 5,7 Koko jakson keskimääräinen pentuekoko on 4,5 pentua.
Näyttelyissä käyneitä koiria yli 50 % vuosittain rekisteröidyistä koirista	Jalostustoimikunnan tekemä seuranta	Tavoite toteutuu, kun vielä yksi vuonna 2015 rekisteröity ennen näyttelyyn osallistumaton koira käy näyttelyssä. Näyttelyissä käyneiden osuus rekisteröinneistä 2012: 54 %, 2013: 62 % 2014: 56 %, 2015: 49 %

6. Jalostuksen tavoitteet ja toteutus

6.1 Jalostuksen tavoitteet

Jalostuksen perusidea on toisaalta turvata rodun hyvien ominaisuuksien säilyminen ja toisaalta parantaa rodun ongelmakohtia. Jalostukseen tulisi käyttää keskitasoa parempia koiria mahdollisimman laajasti, jotta rodun geneettinen monimuotoisuus ei kärsisi muiden ominaisuuksien tavoittelusta. Kokonaisuuden kannalta ei ole vaarallista, mikäli jalostukseen käytetään yksittäisiä keskitasoa huonompia koiria etenkin, jos yhdistelmän toinen osapuoli tarkoituksellisesti valitaan huonoa ominaisuutta kompensoimaan. Sen sijaan, jos eniten käytetyt koirat ovat minkä tahansa ominaisuuden suhteen keskitasoa huonompia, on rodun keskitaso vaarassa lähteä luisumaan huonompaan suuntaan.

Rotumääritelmän mukaan kooikerhondjea on käytetty ja käytetään yhä sekä sorsalintujen houkuttelijana että tuhoeläinten tappajana. Kummatkin käyttömuodot ovat kuitenkin harvinaisia, eikä rodulla ole rodunomaista käyttökoetta. Kooikerhondjen jalostus nykymuotoonsa on tehty koiranäyttelyiden avulla ulkomuoto-ominaisuuksia painottaen. Rotu on pääasiassa seura- ja harrastuskoira.

Kooikerhondje on rotuna terve ja pitkäikäinen, eikä sillä ole sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavia anatomisia piirteitä. Sitä voidaan pitää luonnollisesti lisääntyvänä rotuna. Kooikerhondjen terveystutkimustulokset ovat erinomaisen hyvällä tasolla. Yli puolet tutkituista kooikerhondjeista on A-lonkkaisia, 0-polvisia, terveisilmäisiä ja geneettisesti vWd-vapaita, minkä lisäksi yli puolet näyttelyissä käyneistä koirista on saanut laatuarvosanaksi ERIn. Näissä ominaisuuksissa riittää, että populaation nykyistä tasoa pidetään yllä.

Kooikerhondjen populaatio on edelleen niin pieni, että ihannetilanteessa yksittäisiä koiria tulisi käyttää jalostukseen vain yksi tai kaksi kertaa ja samalla pyrkiä huolehtimaan siitä, ettei toisen polven jälkeläisten osuus nouse liian suureksi. Erityisesti minkä tahansa ominaisuuden suhteen keskitasoa huonompia koiria ei ole perusteltua käyttää toistuvasti jalostukseen. Rodun perustamiseen on Clubregisterin mukaan käytetty kolmeatoista tai neljäätoista taustaltaan tuntematonta koiraa. Nykyiset kooikerhondjet ovat siis geneettisesti hyvin samankaltaisia, eikä rodun suurempi yhtenäistäminen ole tarpeen. Kapean geenipohjan vuoksi on myös mahdollista, että rodulla ilmenee perinnöllisiä sairauksia, joita sillä ei ennen ole ollut.

Eniten parannettavaa olisi rodun luonteessa. Rotumääritelmässä luonne on määritelty osin vastakohtaisesti – toisaalta koiran tulisi toimia houkutuskoirana ohjaajansa hienovaraisten vinkkien mukaan, toisaalta ehdottoman itsenäisesti tuhoeläimiä tappaessaan. Kooikerhondjeilla esiintyy jossain määrin sekä arkuutta että aggressiivisuutta, jonka vuoksi koiria on Suomessakin jouduttu lopettamaan. Jalostuskoirien ja -yhdistelmien valinnassa kuitenkin kiinnittää huomiota koirien luonteeseen ja erityisesti niiden tapaan reagoida uhkaavissa ja pelottavissa tilanteissa. Luonteen osalta jalostuksen tavoitteena on, että ongelmakoiria ei syntyisi lainkaan. Siksi arkoja ja/tai aggressiivisia koiria ei saa käyttää jalostukseen.

Rodun jalostustavoitteet jaksolla 2017-2021 ovat pääosin samat kuin edellisen jalostuksen tavoiteohjelman aikana. Ne ovat rodun luonteen parantaminen, populaation monimuotoisuuden turvaaminen, rodun terveyden ja normaalin lisääntymiskäyttäytymisen vaaliminen sekä ulkomuodon säilyttäminen rotutyypillisenä. Näitä kuvaavat mittarit ovat:

- vuoden 2020 loppuun mennessä MH-luonnekuvauksessa käyneitä koiria yli 100
- arkuuden ja/tai aggressiivisuuden vuoksi hylätyn luonnekuvaustuloksen saaneita koiria ei ole käytetty jalostukseen
- maksimijälkeläismäärä rodun keskitason ylittävällä koiralla 21 pentua
- maksimipentuemäärä rodun keskitason alittavalla koiralla 3 pentuetta
- pentueiden keskimääräinen vuosittainen sukusiitosaste jaksolla 2012-2015 noin 2 %.
- tervelonkkaisten (A tai B) koirien osuus vuosina 2017-2020 tutkituista koirista yli 80 %
- tervepolvisten (PL 0) koirien osuus vuosina 2017-2020 tutkituista koirista yli 90 %
- terveisilmäisten koirien osuus vuosina 2017-2020 tutkituista koirista yli 90 %
- vwd-vapaiden koirien osuus vuosina 2017-2020 rekisteröidyistä koirista yli 95 %
- keskimääräinen vuosittainen pentuekoko jaksolla 2017-2020 yli 4 pentua / pentue
- näyttelyissä käyneitä koiria yli 50 % vuosittain rekisteröidyistä koirista

6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille

TERVEYDENTILA JA ASTUTUSIKÄ

- Sekä nartun että uroksen tulee olla terveitä ja hyvässä kunnossa
- Astutushetkellä uroksen tulee olla vähintään 18 kk ja nartun vähintään 22 kk.
- Astutushetkellä aiemminkin synnyttäneen nartun ei tulisi olla täyttänyt vielä 8 vuotta, ensisynnyttäjän ei tulisi olla täyttänyt 6 v

PERUSTELUT: Jalostukseen käytettävän koiran tulee olla terve. Rodun geenipohjan kapeuden vuoksi kooikerhondjella voi ilmetä myös muita kuin jäljempänä lueteltuja perinnöllisiä tai perinnöllistä alttiutta aiheuttavia sairauksia tai kehityshäiriöitä. Mikäli sairaus tai kehityshäiriö on vakava ja voi periytyä koiran jälkeläisille, ei koiran jalostuskäyttöä suositella. Yhdistelmää suunniteltaessa kasvattajan tulee ottaa huomioon koirien lähisuvuissa esiintyneet sairaudet. Astutusikäsuosituksella kasvattajia pyritään ohjaamaan maltilliseen jalostuskäyttöön.

JÄLKELÄISMÄÄRÄT

- Yhden koiran elinikäinen maksimijälkeläismäärä Suomessa on 21 pentua.
- Yhdelle koiralle suositellaan enintään 2 pentuetta, kunnes ensimmäinen pentue on 18 kk ikäinen.
- Samaa yhdistelmää ei tulisi uusia, mikäli yhdistelmän edellisestä pentueesta on syntynyt 3 tai useampia pentuja.

PERUSTELUT: Ihannelanteessa yksittäisiä koiria tulisi käyttää jalostukseen vain yksi tai kaksi kertaa ja samalla pyrkiä huolehtimaan siitä, ettei toisen polven jälkeläisten osuus nouse liian suureksi. Maltillisella jalostuskäytöllä kasvattajat ja koiranomistajat saavat enemmän tietoa sekä jalostusyksilön että jälkeläisten terveydestä ja ominaisuuksista ennen kuin mahdollisesti jatkavat yksilön jalostuskäyttöä. Erityisesti rodun keskiarvoa huonompia yksilöitä (C-lonkat, 1-polvet, PHTVL/PHPV aste 1, MRD, vwd-kantaja tai näyttelytulos H) ei ole perusteltua käyttää toistuvasti rodun jalostukseen, jotta seuraavassa sukupolvessa olisi entistä vähemmän ongelmia. Matadorijalostuksen enimmäisrajana on, että yhden koiran elinikänsä saama jälkeläisten osuus syntyneistä pennuista ei tulisi olla yli 10 %:n kahtena edellisenä vuonna syntyneistä pennuista tai yli 5%:n viitenä peräkkäisenä vuonna syntyneistä. Jakson 2011-2015 rekisteröintimäärillä matadorikäyttöä voidaan siis pitää noin kahdenkymmenen pennun rajan ylitystä. Lukua voidaan tarkistaa kesken JTO-kauden, mikäli rekisteröinneissä tapahtuu olennaisia muutoksia.

ENM

- Jalostukseen hyväksytään yhdistelmät enm-vapaa x enm-vapaa tai enm-kantaja x enm-vapaa.
- Lisäksi hyväksytään myös yhdistelmät, joissa ainoastaan toinen koira on tutkittu. Tällöin tämän tuloksen on oltava enm-vapaa.

PERUSTELUT: Sairaus on resessiivisesti periytyvä eli sairastunut koira on saanut viallisen geenin kummaltakin vanhemmaltaan, jotka puolestaan ovat oireettomia kantajia. Hollannissa kaikki jalostuskoirat enm-testataan ja sallitut yhdistelmät ovat vapaa x vapaa ja kantaja x vapaa. Koska Suomessa geenivirhe on hyvin harvinainen ja tärkeintä on varmistaa, että rotuun ei synny enm-sairaita koiria, hyväksytään myös yhdistelmät, joissa yhdistelmän toinen koira on tutkittu enm-vapaaksi.

EPILEPSIA

- Epileptisiä kohtauksia saanutta koiraa ja sen jälkeläistä ei saa käyttää jalostukseen.
- Koiraa, jonka jälkeläinen on saanut toistuvasti epileptistyyppisiä kohtauksia, ei tule jatkossa enää käyttää jalostukseen

PERUSTELUT: Epilepsian periytymismekanismi on kooikerhondjella epäselvä, mutta perustuu ilmeisesti altistavien geenien runsastumiseen ja sitä kautta esiintymiseen sukulinjoittain. Koska rodussa esiintyy epilepsiaa, olisi jokaisessa yhdistelmässä tärkeää tuntea sukujen riskit mahdollisimman tarkkaan. Mitä laajempaa osaa lähisuvusta jalostuksesta sulkeminen koskee, sitä todennäköisemmin epilepsiatapaukset eivät tule koskaan yleiseen tietoon. Näin ollen sekä liian tiukat että liian löysät jalostuskriteerit johtavat todennäköisesti epilepsian yleistymiseen.

AUTOIMMUUNISAIRAUDET

- Sairaita koiria ei tule käyttää jalostukseen
- Koiria, joiden lähisuvussa esiintyy oireiltaan samantyyppisiä autoimmuunisairauksia, ei tule yhdistää

PERUSTELUT: Alttius sairastua immuunivälitteiseen sairauteen liittyy perimään. Perinnöllisyyttä on kuitenkin vaikea osoittaa, ellei samantyyppistä taudinkuvaa esiinny muilla saman sukulinjan koirilla. Lisäksi sairauden puhkeamiseen saatetaan tarvita ulkoisia tai sisäisiä altistavia tekijöitä. Mitä laajempaa osaa lähisuvusta jalostuksesta sulkeminen koskee, sitä todennäköisemmin autoimmuunisairaudet eivät tule koskaan yleiseen tietoon. Näin ollen sekä liian tiukat että liian löysät jalostuskriteerit johtavat todennäköisesti sairauksien yleistymiseen.

TYYPIN III VON WILLEBRANDIN TAUTI

- Koiran vWd-status (vapaa/kantaja) tulee olla selvitetty joko koiran oman geenitestin perusteella tai aiempien sukupolvien geenitestien perusteella.
- Jalostukseen hyväksytään yhdistelmät vapaa x vapaa tai kantaja x vapaa.

PERUSTELUT: Sairaus on resessiivisesti periytyvä eli sairastunut koira on saanut viallisen geenin kummaltakin vanhemmaltaan, jotka puolestaan ovat oireettomia kantajia. Geneettinen vWd-status voidaan selvittää Hollantiin lähetettävällä verinäytteellä, jonka perusteella määritetään, onko koira vWd-kantaja vai vWd-vapaa.

LONKKADYSPLASIA ELI LONKKANIVELEN KASVUHÄIRIÖ (HD)

- Jalostukseen käytettävien koirien lonkat tulee tutkia koiran ollessa vähintään 12 kk ikäinen
- Jalostukseen hyväksytään tulokset A ja B sekä tulos C, mikäli yhdistelmän toisen koiran tulos on A tai B.

PERUSTELUT: D- ja E-lonkkaista koiraa ei suositella käytettäväksi jalostukseen lainkaan, sillä huonolonkkaisen koiran katsotaan toisaalta voivan itse kärsiä kasvuhäiriöstään ja lisäksi voivan periä kasvuhäiriötä jälkeläisilleen. Lonkkadysplasian perustuu altistavien geenien runsastumiseen ja sitä kautta esiintymiseen. Jalostuskäyttöä suunniteltaessa tulee siksi ottaa selvää myös koiran lähisukulaisten tutkimustuloksista.

PATELLALUKSAATIO (PL)

- Jalostukseen käytettävien koirien polvet tulee tutkia koiran ollessa vähintään 12 kk ikäinen
- Jalostukseen hyväksytään tulos 0 sekä tulos 1, mikäli yhdistelmän toisen koiran tulos on 0.

PERUSTELUT: PL2- ja PL3-polvista koiraa ei suositella käytettäväksi jalostukseen lainkaan, sillä sen katsotaan toisaalta voivan itse kärsiä kasvuhäiriöstään ja lisäksi voivan periä kasvuhäiriötä jälkeläisilleen. Patellaluksaation periytyminen perustuu altistavien geenien runsastumiseen ja sitä kautta esiintymiseen. Jalostuskäyttöä suunniteltaessa tulee ottaa selvää myös koiran lähisukulaisten tutkimustuloksista.

PERINNÖLLISET SILMÄSAIRAUDET

- Jalostukseen käytettävien koirien silmät tulee tutkia koiran ollessa vähintään 12 kk ikäinen
- Astutushetkellä tutkimustulos saa olla enintään 24 kk vanha
- Kun koira on tutkittu yli 6-vuotiaana silmiltään terveeksi, on tulos voimassa koiran loppuiän.
- Mikäli koiralla todetaan perinnöllinen katarakta, sitä ei tule käyttää jalostukseen.
- Jalostukseen hyväksytään kuitenkin lievä distichiasis, MRD tai PHTVL/PHPV aste 1, mikäli yhdistelmän toinen koira on terveysilmäinen.

PERUSTELUT: Kooikerhondjeilla silmäsairauksien periytymismekanismeja ei tarkkaan tunneta. Tyypillisesti perinnölliset sairaudet ilmenevät viimeistään aikuisiällä. Perinnöllisen kaihin osalta oletetaan, että sairastuneen koiran vanhemmat ovat kumpikin kaihin kantajia. Myös väärin asettuneiden ripsien periytyvyys on todettu voimakkaaksi, ja sitä on kooikerhondjeilla esiintynyt useissa eri maissa. Haitan lievyyden vuoksi distichiasis-koirien maltillinen jalostuskäyttö on kuitenkin sallittua.

HÄNTÄMUTKA JA MUUT NIKAMAMUUTOKSET

- Koira, jolla on vaikea-asteinen nikamamuutos selän tai hännän nikamissa, ei tule käyttää jalostukseen.
- Yhdistelmää, josta on syntynyt pentuja, joilla on vaikea-asteisia nikamamuutoksia, ei tule uusia.

PERUSTELUT: Mitä ylempänä mutka hännässä on ja mitä jyrkempi kulma on, sitä vaikeasteisempänä sitä pidetään. Häntämutkat vaikuttavat yleistyneen rodussa Hollannissa ja muissa maissa, myös Suomessa. Tämän vuoksi, ja koska niillä saattaa olla yhteyttä vakavampiin nikamamuutoksiin, häntämutkaisten koirien jalostuskäyttöä ei suositella, eikä yhdistelmää, joka on tuottanut häntämutkaisen jälkeläisen, saa uusia.

NÄYTTELY- JA KOETULOKSET

- Jalostukseen käytettävillä koirilla tulee olla laatuarvostelu kahdesta näyttelystä, joista toinen on saatu sen jälkeen, kun koira on täyttänyt 15 kk.
- Jalostukseen hyväksytään laatuarvosanat ERI ja EH. Myös laatuarvosana H hyväksytään, mikäli yhdistelmän toisen koiran tulos on ERI.
- Mikäli koira on aggressiivisen käytöksen vuoksi asetettu kilpailukieltoon, sitä ei saa käyttää jalostukseen.
- Mikäli kuvaaja keskeyttää koiran luonnekuvauksen arkuuden ja/tai aggressiivisuuden vuoksi, koira ei saa käyttää jalostukseen.

PERUSTELUT: Rodunomaisen ulkonäön turvaamisen vuoksi kasvattajien tulee harrastaa näyttelytoimintaa ainakin jonkin verran. Suosituksen tarkoitus on kannustaa kasvattajia ja koiranomistajia osallistumaan koiranäyttelyihin, sillä silloin myös rotuyhdistys saa tietoa siitä, mihin suuntaan rodun ulkonäkö kehittyy. Näyttelytulokseksi hyväksytään myös H, kun kasvattaja valitsee yhdistelmän toisen osapuolen tiedossaan olevaa ulkonäkövirhettä kompensoiden. Voimassa olevan ohjeen mukaisesti Kennelliitto voi asettaa koiran kilpailukieltoon, jos se on kolme kertaa suljettu kilpailusta/hylätty sillä perusteella, että se on selvästi vihainen ihmisistä tai toista koira kohtaan. Koiralle voidaan antaa kilpailukielto jo yhdestä suljetusta / hylätystä –kerrasta, mikäli seuraukset ovat olleet vakavat. Jalostuksen tavoitteena on luonteiden parantaminen ja erityisesti se, että ongelmakoiria ei syntyisi lainkaan. Siksi myöskään hylätyn luonnekuvaustuloksen saaneita koiria ei saa käyttää jalostukseen.

6.3 Rotujärjestön toimenpiteet

Rotujärjestön toimenpiteillä pyritään saavuttamaan jaksolle 2012-2016 asetetut rodun jalostuksen tavoitteet. Jalostustoimikunnan tehtävät säilyvät ennallaan (esitetty luvussa 3). Tärkeimmät toimenpiteet kohdistuvat jatkuvaan jalostussuosituksista ja terveys- ja luonneasioista viestimiseen ja kasvatustyön tukemiseen. Tärkeimmät viestintäkanavat ovat jalostustoimikunnan sähköposti, Suomen Kooikerhondjeyhdistyksen nettisivut osoitteessa www.kooikerhondje.fi, nettisivujen jäsenistölle suunnattu keskustelupalsta, Facebook-sivu, neljä kertaa vuodessa ilmestyvä Kooikerhondje-jäsenlehti sekä vuosittainen tulosjulkaisu. Myös Spanieliiton lehteä ja nettisivuja hyödynnetään viestinnässä.

Rodun pentue- ja terveysseuranta tehdään kaksi kertaa vuodessa Clubregister-päivityksien yhteydessä, minkä lisäksi koiranomistajia kannustetaan täyttämään tiedot kuolleista koirista kuolinsyineen KoiraNetiin. Jalostusuroslistaa ylläpidetään yhdistyksen nettisivuilla suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Rotukohtainen neuvottelu järjestetään vuosittain ja rodun oma erikoisnäyttely pääsääntöisesti joka toinen vuosi. Näyttelyiden järjestämisen lisäksi rodunomaisen ulkomuodon turvaamisessa keskeinen toimenpide on kotimaisten ulkomuototuomarien kouluttaminen yhteistyössä Spanieliliiton kanssa. Myös ulkomaisiin kooikerhondjeyhdistyksiin pidetään yhteyttä ja osallistutaan Hollannissa järjestettäviin kansainvälisiin rotuseminaareihin kuulemaan ja keskustelemaan ajankohtaisista aiheista.

Rodun luonteen parantamiseksi MH-kuvausten taloudellista tukemista jatketaan. Tavoitteeksi on asetettu kaikkiaan 100 koiran kuvaaminen vuoteen 2020 mennessä. Tavoitteeseen pääseminen edellyttää kymmenen koiran kuvaamista vuosittain.

Kooikerhondje ei ole hakeutunut PEVISAan, koska rodun terveysongelmat esiintyvät suhteellisen harvalukuisina, rodun tyypillisestä luonteesta ei ole tutkimustuloksia ja suosituksia maksimijälkeläismääräksi on viime vuosina noudatettu hyvin. PEVISAan hakeutumisen tarve on kuitenkin syytä arvioida myös seuraavan tavoiteohjelman laatimisen yhteydessä.

6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin

Kahdessa vuosikymmenessä kooikerhondje on vakiinnuttanut asemaansa Suomessa ja sen populaatio kasvaa edelleen. Uusia kasvattajia tulee rodun pariin vuosittain ja myös rodun pitkänlinjan kasvattajat ovat pysyneet rodun parissa. Rotuyhdistyksen pentuvälitykseen tulleiden kyselyiden perusteella kysyntää on ollut enemmän kuin tarjontaa. Nelikenttäanalyysi rodun vahvuuksista, heikkouksista, mahdollisuuksista ja uhkista on esitetty taulukossa 15.

Rotuyhdistyksen tehtävä on varautua uhkakuviin ja pyrkiä estämään niiden toteutuminen. Kooikerhondjella suurimmat uhat liittyvät sukusiitostaantumiseen, jalostuskoirien liikakäyttöön ja kasvattajien välisiin ristiriitoihin.

Taulukko 15. Kooikerhondjen vahvuudet, heikkoudet, mahdollisuudet ja uhat.

<p>Vahvuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> - terve, pitkäikäinen ja luonnollisesti lisääntyvä rotu - kätevän kokoinen koira, jolla on helppohoitoinen turkki - kanta kasvaa tasaisesti - monipuolinen seura- ja harrastuskoira - lähes kaikki kasvattajat ovat rotuyhdistyksen jäseniä - kohtuullisen pieni sukusiitosaste - Clubregister hyvä apuväline rodun tilan seurannassa - aktiivinen rotuyhdistys 	<p>Heikkoudet</p> <ul style="list-style-type: none"> - kapea geenipooli - luonneongelmat - kasvattajien kokemattomuus - pieni yhdistys, pienet resurssit
<p>Mahdollisuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> - kasvattajayhteistyön lisääminen - yhteistyö muiden maiden rotuyhdistysten kanssa 	<p>Uhat</p> <ul style="list-style-type: none"> - sukusiitostaantuma - jalostuskoirien liikakäyttö - kasvattajien väliset ristiriidat ja salailun lisääntyminen

Sukusiitostaantuma on uhka mille tahansa suljetulle populaatiolle. Jokainen hyväkin yksilö kantaa perimässään useita haitallisia alleleja, joiden todennäköisyys tulla esiin jälkeläisissä kasvaa sukusiitoksen myötä. Kooikerhondjen perimää ei voida monipuolistaa ilman uusia rotuunottoja, mikä nykyisen erinomaisen terveystilanteen ja pitkäikäisyyden huomioon ottaen ei näyttäisi olevan tarpeenkaan. Autoimmuunityyppisten sairauksien ilmeneminen voi kuitenkin viitata jonkinasteiseen sukusiitostaantumaa, joka toteutuessaan voi johtaa myös hedelmällisyyden ja elinvoiman heikkenemiseen, ja aiheuttaa esimerkiksi lisääntymisvaikeuksia, pentukuolleisuuden nousua, pentujen epämuodostumia, vastustuskyvyn heikkenemistä sekä tulehdus- ja allergia-alttiutta. Sukusiitostaantumaa voidaan parhaiten ehkäistä turvaamalla rodun nykyinen perinnöllinen monimuotoisuus, jotta rotu säilyisi terveenä ja pitkäikäisenä myös tulevana vuosikymmeninä.

Jalostuskoirien liikakäyttö on suuri uhka perinnölliselle monimuotoisuudelle. Mitä harvemman koiran geenit pääsevät eteenpäin seuraavaan sukupolveen, sitä nopeammin rodun geneettinen vaihtelu köyhtyy. Jalostusvalintoja pyritään ohjaamaan tiedottamisella ja suosituksilla, jotka kannustavat kasvattajia maltillisuuteen sekä pentueiden ajoituksessa että niiden määrässä. Tällä pyritään vaikuttamaan myös siihen, etteivät myöhemmällä iällä puhkeavat sairaudet yleistyisi populaatiossa.

Kasvattajien välisten ristiriitojen syveneminen on uhka rodulle siksi, että se hankaloittaa jalostusvalintoja, vähentää avointa keskustelua ja voi johtaa salailuun, vähättelyyn ja syyttelyyn. Pienessä yhdistyksessä henkilöiden erimielisyydet voivat aiheuttaa ongelmia myös yhdistyksen toiminnalle. Merkittävä osa ennaltaehkäisevää toimintaa on järjestää yhteisiä, kaikille avoimia kasvattajille ja harrastajille suunnattuja tapahtumia sekä tiedottaa kasvattajia ja harrastajia säännöllisin väliajoin rodun tilanteesta.

6.5 Toimintasuunnitelma sekä tavoiteohjelman seuranta

Rotujärjestön toimenpiteillä pyritään saavuttamaan jaksolle 2017-2021 asetetut rodun jalostuksen tavoitteet. Tärkeimmät toimenpiteet ovat jatkuvia ja kohdistuvat jalostussuosituksista ja terveys- ja luonneasioista viestimiseen ja kasvatustyön tukemiseen mm. jalostuskyselyjen, jalostusuroslistan ja pentuvälityksen avulla. Vuosittain tai sitä harvemmin tehtävät toimenpiteet on esitetty taulukossa 16. Sen lisäksi rodun tilaa ja sen kehittymistä seurataan käytettävissä olevien lähteiden avulla.

KOOIKERHONDJE – JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMA 2017-2021

Tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutuminen raportoidaan vuosittain jalostustoimikunnan toimintakertomuksessa.

Taulukko 16. Toimintasuunnitelma vuosille 2017-2021.

	2017	2018	2019	2020	2021
Jalostusneuvottelu	x	x	x	x	x
MH-luonnekuvausten tukeminen	x	x	x	x	x
Erikoisnäyttelyt	x	x	x	x	x
Clubregister-päivitykset sis. pentue- ja, terveysseuranta, kuolinsyyt	x	x	x	x	x
Terveys-, näyttely- ja koetulospulkaisu	x	x	x	x	x
Jalostuksen tavoiteohjelma 2022-2026				x	x

7. Lähteet

Clubregister. Vereniging "Het Nederlandse Kooikerhondje" 2015
Jalostustietokanta KoiraNet (<http://jalostus.kennelliitto.fi>)
Kennelliiton jalostusartikkelit (<http://www.kennelliitto.fi/FI/jalostusjakasvatus/artikkelit/>)
Kooikerhondje - Jalostuksen tavoiteohjelma 2012-2016.
Suomen Kooikerhondje ry:n jalostustoimikunnan arkisto
Suomen Kooikerhondje ry:n lehdet ja muu julkaistu materiaali 2007-2015
VHNK:n jalostusseminaarin asiantuntijaluennot 2010, 2012 ja 2014.

8. Liitteet

Liite 1. Rotumääritelmä, 2012
Liite 2. Kooikerhondjen jalostusohjeet Hollannissa, 2009

Liite 1. Rotumääritelmä.

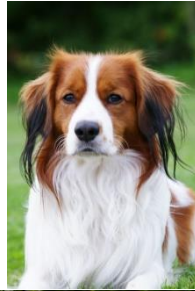
Ryhmä: 8

FCI:n numero: 314
Hyväksytty: FCI 19.01.2011
Kennelliitto 10.1.2012

Suomen Kennelliitto-
Finska Kennelklubben ry

KOOIKERHONDJE
(NEDERLANDSE KOOIKERHONDJE)
Alkuperämaa: Alankomaat

1/5

KÄYTTÖTARKOITUS:
FCI:N LUOKITUS:

Seura- ja metsästyskoira, jota käytetään sorsien houkutteluun
Ryhmä 8 noutajat, ylösajavat koirat ja vesikoirat, alaryhmä 2 ylösajavat koirat
Käyttökoetulosta ei vaadita.

LYHYT HISTORIAOSUUS: Rodun elvyttämisen aloitti paronitar Van Hardenbroek van Ammerstol toisen maailmansodan aikaan, vuonna 1942. Hän antoi kuvan tarkoittamastaan koirasta kulkukauppiaalle ja pyysi tätä etsimään sentyyppisiä koiria. Friisinmaan alueella olevalta maatilalta kulkukauppias löysi nartun, joka nykyään tunnetaan nimellä Tommy ja josta tuli rodun kantaemä. Hollannin Kennelliitto Raad van Beheer hyväksyi rodun alustavasti vuonna 1966, ja se tunnustettiin virallisesti vuonna 1971. Kooikerhondjea käytetään edelleenkin apuna sorsanpyynnissä, missä sen tehtävänä on houkuttaa linnut ansaan iloisesti huiskivalla hännällään; se ei itse pyydystä lintuja. Koira liikkuu rauhallisesti ansan sermien välissä herättääkseen lintujen uteliaisuuden ja houkutellakseen ne pitemmälle ansakäytävään. Siellä ne vangitaan ansoilla joko käytettäväksi ruoaksi tai rengastettavaksi lintutieteellisiin tutkimuksiin.

YLEISVAIKUTELMA: Kooikerhondje on pieni metsästyskoira, joka on rakenteeltaan sopusuhtainen ja mittasuhteiltaan lähes neliömäinen. Se on väriltään oranssinpunaisen ja valkoisen kirjava. Se liikkuu ryhdikkäästi, ja liikkeessä sen hyvin hapsuttunut häntä heiluu selkälinjan tasalla tai sen yläpuolella. Korvien kärjessä on luonnostaan mustaa karvaa, ns. korvakorut. Koira esitetään luonnollisena ja trimmaamattomana.

TÄRKEITÄ MITTASUHTEITA: Olkanivelen kärjestä istuinluun kärkeen mitattuna runko voi olla hieman säkäkorkeutta pitempi. Kallo-osa ja kuono-osa ovat suunnilleen yhtä pitkät.

KÄYTTÄYTYMINEN / LUONNE: Vilkas ja ketterä, itsevarma, riittävän sinnikäs ja sisukas, hyväluonteinen ja valpas, ei kuitenkaan äänekäs. Uskollinen, ystävällinen ja reipas.

Muulloin kuin metsästysaikana koiraa voidaan käyttää tuhoeläinten pyydystämiseen, ja siksi sen tulee olla innokas, nopea ja sinnikäs. Se on aito metsästyskoira, tarkkaavainen ja tarmokas, innokas työskentelemään ja luonteeltaan iloinen.

PÄÄ

Kohtuullisen pitkä, sopusuhtainen, sulava- ja puhdaslinjainen.

KALLO-OSA:

Kallo: Riittävän leveä, hieman pyöristynyt.

Otsapenger: Sivulta katsoen selvästi erottuva, mutta ei liian syvä.

KUONO-OSA:

Kirsu: Musta ja hyvin kehittynyt.

Kuono: Ei liian syvä sivulta katsottuna, hieman kiilamainen. Ylhäältä katsottuna ei liian voimakkaasti kapeneva; silmien alta täyteläinen.

Huulet: Mieluiten hyvin pigmentoituneet, tiiviit, eivät riippuvat.

Leuat / hampaat: Leikkaava purenta, täysi hampaisto. Tasapurenta sallitaan mutta se ei ole toivottava.

Silmät: Mantelinmuotoiset ja tummanruskeat. Ilme on ystävällinen ja valpas.

Korvat: Keskikokoiset, kiinnittyneet hieman kirsusta silmäkulmaan vedetyn linjan yläpuolelle. Korvat riippuvat poskenmyötäisinä ilman taitetta. Korvat ovat pitkähapsuiset, mustat korvakärjet ("korvakorut") ovat erittäin toivotut.

KAULA: Lihaksikas ja kuiva, riittävän pitkä.

RUNKO:

Ylälinja: Sulava.

Selkä: Vahva ja suora, melko lyhyt.

Lanne: Riittävän pitkä, leveä ja lihaksikas.

Lantio: Hieman laskeva ja riittävän leveä. Lantion pituuden tulisi olla 1,5 x lantion leveys.

Rintakehä: Kyynärpäihin ulottuva; kylkiluut ovat riittävästi kaareutuneet. Riittävästi kehittynyt eturinta.

Alalinja ja vatsa: Vatsaviiva hieman nouseva.

HÄNTÄ: Kiinnittynyt rungon ylälinjan jatkoksi, asennoltaan selän tasolla tai lähes pystyssä (iloinen häntä). Häntä on runsashapsuinen ja siinä on valkoinen töyhtö. Viimeinen häntänikama ulottuu kintereeseen.

RAAJAT

ETURAAJAT:

Lavat: Riittävän viistot, jotta kaulan ja selän linjat liittyvät sulavasti yhteen.

Olkavarret: Hyvin kulmautuneet, lapaluun kanssa yhtä pitkät.

Kyynärpäät: Tiiviisti rungonmyötäiset.

Kyynärvarret: Suorat ja yhdensuuntaiset, hyväluustoiset, sopivanpituiset.

Välikämmenet: Voimakkaat ja hieman viistot.

Etukäpälät: Pienet, hieman soikeat, tiiviit, eteenpäin suuntautuneet.

TAKARAAJAT:

Yleisvaikutelma: Hyvin kulmautuneet, takaa katsottuna pystysuorat ja yhdensuuntaiset. Hyväluustoiset.

Reidet: Lihaksikkaat.

Sääret: Yhtä pitkät kuin reidet.

Kintereet: Matalat.

Takakäpälät: Kuten etukäpälät.

LIIKKEET: Yhdensuuntaiset, sulavat ja joustavat. Etuaskel ulottuu pitkälle eteen ja takaraajan työntö on tehokas.

KARVAPEITE

Karva: Keskipitkää, hieman laineikasta tai suoraa, sileää. Karva on pehmeää ja aluskarva runsasta.

Eturaajoissa tulee olla kohtuulliset hapsut, jotka ulottuvat ylhäältä ranteeseen. Takaraajoissa tulee olla suhteellisen pitkähapsuiset housut, hapsuja ei ole kinnernivelen alapuolella. Päässä, raajojen etupuolella ja käpälissä karvan tulee olla lyhyttä. Hännän alapuolella tulee olla riittävän runsas hapsutus. Kurkussa ja eturinnassa karva on pitempää.

"Korvakorut" (pitkät mustakärkiset korvakarvat) ovat erittäin toivottavat.

Väri: Selvärajaiset puhtaan oranssinpunaiset läiskät valkoisella pohjalla, joskin raajoissa hyväksytään muutamia pieniä pilkkuja. Oranssinpunaisen värin tulee olla vallitseva. Oranssinpunaiseen sekoittuneet muutamit mustat karvat ja lievä pilkullisuus hyväksytään mutta ne eivät ole toivottuja.

KOOIKERHONDJE – JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMA 2017-2021

Pään kuviointi: Selkeä valkoinen otsapiirto, joka ulottuu kirsuun. Oranssinpunaista väriä tulee olla poskissa ja silmien ympärillä. Liian kapea tai leveä otsapiirto ja vain osittain värilliset posket eivät ole toivottuja. Hännässä sallitaan musta häntärengas kohdassa, missä väri muuttuu oranssinpunaisesta valkoiseksi.

KOKO:

Ihannesäkäkorkeus: Urokset 40 cm, nartut 38 cm. Ihannekorkeuden ylitys 2 cm:llä tai alitus 3 cm:llä hyväksytään.

VIRHEET: Kaikki poikkeamat edellä mainituista kohdista luetaan virheiksi suhteutettuna virheen vakavuuteen ja sen vaikutukseen koiran terveyteen ja hyvinvointiin sekä sen kykyyn toimia perinteisessä käyttötarkoituksessa.

- Liian pienet korvat
- Puolipystyt, "lentävät" korvat.
- Kiertyvä häntä.
- Korkea etuaskel (hackney).
- Kihara tai silkinen karva.
- Runsaat mustat karvat sekoittuneena oranssinpunaiseen.
- Liiallinen pilkullisuus.
- Koko ei sallituissa rajoissa.

VAKAVAT VIRHEET:

- Pelokas käytös.
- Selvä matalaraajaisuus, virheelliset mittasuhteet.
- Herasilmä.
- Ylä- tai alapurenta.
- Liian lyhyt häntä, joka ei ulotu kinnerniveleen.
- Osittain tai kokonaan valkoiset korvat.
- Valkoista toisen tai molempien silmien ympärillä.

HYLKÄÄVÄT VIRHEET:

- Vihaisuus tai liiallinen arkuus.
- Selvästi epänormaali rakenne tai käyttäytyminen.
- Mustavalkoinen tai kolmivärinen väritys.

HUOM. Uroksilla tulee olla kaksi normaalisti kehittyntä kivistä täysin laskeutuneina kivespussiin.

Liite 2. Kooikerhondjen jalostusohje Hollannissa. Lähde www.kooikerhondje.nl. Viitattu 30.1.2011

VERENIGING HET NEDERLANDSE KOOIKERHONDJE

Breeding Regulations

Drawn up and Approved by the General Meeting
held at 26 May 2009 in Maarsbergen.

Article 1 – definitions

A. The Supervisory committee

The committee in charge of controlling proper application of these regulations.

B. Committee for information, breeding, health and behaviour

To be called hereafter: Information committee, in charge of maintaining, collecting, and supplying information about the dogs.

C. Effective mating

A mating is valid the moment pups are born. The year of birth is leading.

D. ENM

Hereditary Necrotising Myelopathy, also known as ENM, Kooikerparalysis, and leukodystrophy. It is considered to be ENM if the dog, according to a vet, shows the clinical manifestations as described in the article: "Hereditary Necrotising Myelopathy in Kooikerhondjes" (by Mandigers, P.J.J.), and the disease has been proven through section, performed in an institute approved by the Dutch government.

E. Epilepsy

Epilepsy is a disease in which the dog has repeatedly epileptic attacks or so-called seizures. Seizures can be described as recurrent abnormal behaviour with a number of characteristics depending on the type of epilepsy.

Epileptiforme attacks can be subdivided into different categories:

1. Classic generated attack

This is the type of seizure most commonly known and recognised. It is a major attack in which the dog usually shows signs of restlessness and fear during the stage previous to the attack. This stage can last from a few minutes up to a few days. During the actual attack the dog has: loss of consciousness; periods of cramps; slavering; breathing difficulties; uncontrolled loss of urine- and faeces. This stage usually only lasts a few minutes. During the recovering stage, the final stage: muscle relaxation and regaining consciousness. The dog can be either extremely restless or extremely tired. This stage may last several hours or days.

2. Partial epileptic seizures

During these attacks the dogs show only 1 or 2 characteristics of a major seizure.

For example: the dog loses consciousness for just a moment, only cramps his/her fore legs, the dog does not lose consciousness.

3. A-typical epileptic attacks

This is the group characterized by attacks that cannot be placed in one group or the other.

For example: fly-catching, tail-chasing, ear trembling. These attacks are often very subtle and hard to notice, therefore, this form of epilepsy is often not recognised as a seizure. Pre-signs of a seizure are hardly ever present.

In the veterinary world, epilepsy is only diagnosed if the epileptic attacks, in whatever form, manifest themselves repeatedly (twice or more).

Epilepsy can be divided into two types:

Primary epilepsy: no direct cause for the disease can be found. The seizures may occur in all forms.

Secondary epilepsy: this is the type of epilepsy in which the cause of the attacks has a demonstrable other variation or cause.

The diagnosis primary or secondary form has to be made by an independent veterinarian investigation. The owner of the dog has to prove what type of epilepsy a dog suffers from.

F. Behaviour

The character of the Nederlandse Kooikerhondje is described as follows:

The Nederlandse Kooikerhondje has an attractive, friendly appearance. Yet, this breed also shows a lot of temperament. In order to be able to perform its original work in the duck-decoy, a steady, self-assured behaviour was essential.

Outside the hunting season the dog had the duty to destroy harmful wildlife. For this, it had to possess a certain amount of fierceness, swiftness and hardiness. Co-operation with the decoy-man was a must for all work in the duck-decoy. Hence, the attentive attitude combined with the will-to-please. Apart from this, the work also demanded perseverance and stamina.

Today's Nederlandse Kooikerhondje should still possess all these necessary qualities. Fear induced aggression or overly dominant behaviour towards people and/or other dogs is definitely undesired. The dog must present itself freely and with sufficient self-confidence in the ring and allow the judge to touch him, remaining friendly and indifferently.

G. Declaration of behaviour

Declaration issued by the information committee based on the dog's valid examination reports.

A declaration of behaviour is issued when:

- a. There have been only two valid examinations and neither has a negative remark concerning the behaviour
- b. There have been more than two, but less than five, examinations and in no more than 1 of them, a negative remark concerning the behaviour has been made.
- c. There have been over 5 examinations and in maximal 2 of them a negative remark concerning the behaviour has been made.

- d. There have been over 5 examinations and in more than 2 a negative remark concerning the behaviour has been made and the owner, by means of two reports drawn up by two different behavioural experts of the Association Alpha (affiliated with the Dutch Kennelclub), showing that the dog possesses a sufficient steady character.
- e. Negative remarks are formulated as: "cannot be touched", "fearful behaviour", "lunges", "bites", "disqualified due to behaviour".

H. Deviant behaviour

Deviant behaviour means that the dog does not show normal fears and/or aggression.

I. Valid examination

An examination performed by a judge appointed by the Dutch Kennelclub for the Nederlandse Kooikerhondje during a judging organised by the Club, and/or during a (inter) national show. The age of the dog has to be minimal 9month at the first examination and minimal 12 month at the second examination.

J. Kinked tail

Due to a congenital together growth of one or several caudal vertebra the tail shows a kink..

K. Hereditary ocular dysfunction

An hereditary eye dysfunction means that dysfunction of the eye(s) have been proven by an approved veterinary ocular specialist according to an ECVO (European College of Veterinary Ophthalmologists) examination

L. Eye/ocular examination

Is an examination with regard to hereditary ocular dysfunctions by a veterinary specialists approved by the ECVO. The examination may be performed from the age of 12 months and is valid for a maximum of 24 months. After this 24 month a second examination has to take place. In the case that the dog is declared "free" on both examinations there are no more eye examinations obligated.

M. Decisive expert opinion Patella examination

After two patella examinations carried out following the protocol Meutstege, with different results, there is the possibility for a decisive expert opinion. This examination is performed by 3 approved veterinarians, al of them orthopaedic specialists from the faculty companion animals from the University of Utrecht. Application for a decisive expert opinion should be sent to Prof. drs. F.J.Meutstege.

N. Patella-luxation

Patella-luxation means the abnormal (re)movability of the kneecap either to the inside or the outside . The research may be performed by an approved orthopaedic specialist.

O. Patella examination / Knee examination

An examination for patella-luxation executed by a orthopaedic specialist, approved for the patella examination by the faculty surgery of companion animals and following the "protocol Meutstege". This examination may take place after the dog is at least 12 months old. The valuation of the knees is in accordance with the qualifications/ gradations as agreed upon among the specialists concerned.

P. Dutch Kennel-club

The Dutch Kennel-club (named Raad van Beheer op Kynologisch gebied), an umbrella organization of divers dog clubs, founded 01 January 1902, and member of the F.C.I., to be called hereafter Dutch Kennel-club.

Q. Height

Measured: length of the perpendicular line of the shoulder-joint to the ground.

R. Von Willebrand Disease

We speak of the Von Willebrand Disease(VWD), if the dog misses the Von Willebrand factor (vWf).

A blood test using DNA research shows if the dog is a "sufferer". This test has to take place according to the methods used by the haematological or biochemical laboratory of the University for Veterinary Diseases in Utrecht (The Netherlands).

Through DNA research it can also be established whether or not a Kooikerhondje is the "carrier" of VWD or is "free" from this disease.

- 2.1 The breeding regulations are stipulated according to Article 17 of the club constitution from the Vereniging het Nederlandse Kooikerhondje.
- 2.2 The regulations are intended to realize the Club's goal as stipulated in the constitution mentioned in Article 2.1
- 2.3 The norms as set for the breeding are voiced in the following articles.
- 2.4 There is an information committee, with the following goals: to encourage the improvement of the quality, health, character and the exterior of the Nederlandse Kooikerhondjes. This goal is realized by means of collecting information and passing information on to breeders and owners of dogs.
- 2.5 There is a Supervisory committee with the following goal: the testing whether members breeding Nederlandse Kooikerhondjes, act and have acted according to the rules stipulated by the breeding regulations of the Club. This goal is also valid in those cases where one of the owners of a combination with which they intend to and/or already have bred is not a member of the Club.

Article 2 – Introduction

Article 3 - Breeding standards

The breeding standards are fulfilled if:

3.1 General standards

- a. the stud dog is at least 15 months old at the time of mating.
- b. the bitch is at least 18 months old at the time of mating.
- c. the bitch must be under 09 years old when she mates if this she has had a litter before, if not, she must be under 06 years old when she mates.
- d. the bitch may not be mated within 10 months after the birth of a litter.
- e. the bitch will not give birth to more than 5 litters in her life
- f. the stud dog sires no more than 3 litters per year, and a total of no more than 15 litters during his lifetime.

KOOIKERHONDJE – JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMA 2017-2021

- g. the combination of the dogs concerned has not produced over 12 offspring from earlier mating(s).
- h. the combination of the dogs concerned are not closely related with each other e.g. like parent/child; (half) brother / (half) sister.
- i. both dogs have been examined and were approved "free" for VWD before mating.
- j. both dogs have had a valid eye test in which no hereditary eye deviations were found before mating.both dogs have undergone a knee examination before mating.
- k. both dogs have met with the exterior standards before mating.
- l. both dogs have a positive declaration of behaviour before mating.
- m. both dogs are in good health at the time of the mating.

3.2 Exterior standards

- a. The stud dog and the bitch both have to have received at least twice the qualification "Very Good" at a valid show, by different judges appointed by the Dutch Kennel Club for Nederlandse Kooikerhondjes. The dog has to have been at least 09 months old at the time of the first qualification, and at least 12 months old at the time of the second qualification.
- b. The breeder aims at breeding the ideal seize for this type of dog, which is shoulder height 40 cm for the male and 38 cm for the bitch. In order to achieve this goal, it is recommended to breed with stud dogs shoulder height between 37 and 42 cm and bitches shoulder height between 35 and 40 cm.
- c. The standard as stated in Article 3.2.a applies to dogs born after 31 December 2002. Dogs born before this date, must have had at least two exterior qualifications executed by different judges appointed by the Dutch Kennelclub, and only one qualification may be regional.

3.3 Standards for behaviour

- a. Dogs manifesting deviant behaviour, as described in the definition, are excluded from breeding.
- b. Dogs used for breeding have to have a declaration of behaviour.

3.4 Standards for Hereditary Necrotising Myelopathy (ENM)

- a. Dogs suffering from ENM and their direct offspring are excluded from breeding.
- b. Parent dogs, having produced direct offspring suffering from ENM, are excluded from breeding
- c. Direct offspring of parent dogs as described in the previous subsection, are also excluded from breeding.
- d. It is recommended not to use a full brother or full sister of one of those parent dogs as described in subsection b. for breeding.

3.5 Standards regarding Epilepsy

- a. Sufferers from epilepsy and their direct offspring are excluded from breeding.
- b. Parent dogs, having produced two or more offspring, in which epileptic-form attacks have been observed, are excluded from breeding, unless veterinary examination proves the attacks to be secondary epilepsy.
- c. Direct offspring of the same combination of parent dogs described in the previous subsection, are excluded from breeding.
- d. It is recommended not to use direct offspring of parent dogs nor full brother or full sister of one of those parent dogs as described in subsection b. for breeding.

3.6 Standards regarding hereditary eye dysfunctions

- a. Sufferers from a hereditary eye dysfunction and their direct offspring are excluded from breeding.
- b. Parent dogs, having produced two or more offspring, in which a hereditary eye dysfunction is observed, are excluded from breeding.
- c. Direct offspring of the same combination of parent dogs, as described in subsection b., must be free of all hereditary eye dysfunctions in accordance with the EVCO examinations, before they may be considered for breeding.
- d. Dogs with the result "temporally not free" are excluded for breeding. After 6 to 12 months a re-examination may take place; a test result of "not free" is final. A panel has to be consulted, in accordance with the protocol of the ECVO veterinary ocular specialists, if the result is "free" at a re-examination since this creates two different end results. The opinion of the panel is the final result.
- e. The parent dogs of the dog with the result "temporally not free" are – following subsection 3.6.b having two or more direct offspring – excluded from breeding, until at re-examination the dog is tested "free" and the panel has been consulted, as stated in Article 3.6.d. If at re-examination the result is "not free", the parent dogs are excluded permanently from breeding.

3.7 Standards regarding the von Willebrand's disease (VWD)

- a. Dogs suffering from VWD and their direct offspring are excluded from breeding.
- b. Parent dogs, having produced direct offspring suffering from VWD, are excluded from breeding.
- c. Dogs who during the examination turn out to be "carrier" of VWD are excluded from breeding.

3.8 Standards regarding patella-luxation (PL)

- a. Dogs suffering from clinical complaints of PL and/or have been operated for PL are excluded from breeding.
- b. Dogs who during a knee examination turn out to have PL grade 2, are excluded from breeding
- c. The combination of parent dogs, having produced direct offspring suffering from PL, may not be used again.
- d. Dogs who during a knee examination turn out to have PL grade 1, may be used for breeding, but only if they are combined with a dog with so-called "free" (steady) knees, proven by official examination.
- e. If desired, a second examination may take place by a approved specialist (protocol Meutstege). In case this result is not different from the first examination, this result will be registered. In case that the second result is different, a decisive expert opinion may be filed. The result of the decisive expert opinion is obligatory. In the meantime the worst result is in force.
- f. It is recommended to combine dogs diagnosed with "loose" knees only with dogs with "steady" knees.

3.9 Standards regarding kinked tails.

- a. Dogs with a kinked tail are excluded from breeding.
- b. The combination of parent dogs having produced direct offspring with a kinked tail, is not to be repeated.
- c. A stud dog or bitch who has in 3 different litters (in different combinations) produced offspring with a kinked tail, is excluded from breeding.

3.10 Standards regarding the use of male dogs abroad

- a. Apart from those rules stipulated in Article 3.1.e. a stud dog, registered in The Netherlands, may sire up to 10 litters abroad, with a limit of 3 litters per country.

Article 4 - What can and may be expected from a breeder

4.1. From a breeder may be expected that:

- a. the pups are given the vaccinations normal for their age, in accordance with the general veterinarian views.
- b. the pups are not released to their new owner before they have been chipped, on behalf of the Dutch Kennelclub, and are at least seven weeks old.
- c. he provides the new owners information with regard to the pedigree of the pups and the hereditary diseases/ deviations- if any- which could be important for the bred litter. This also includes information on whether or not the breeder has used dogs referred to in Article 3.4.d and 3.5.d
- d. he informs the new owner on all deviations of the pups known to him regarding health, character and breedstandard.

4.2. Also the breeder is expected to take good care of the bred dogs unto and including the moment it is released to the new owner. This includes:

- a. socializing the pups, in an enriched environment, preferably within a family;
- b. de-worming the pups when due;
- c. providing the new owner with advice regarding socializing and raising the puppy;
- d. advising the new owner regarding the proper food for the puppy,

4.3 Breeders and owners of Kooikerhondjes are expected to co-operate with the Information committee, respectively make use of the knowledge gathered by the Information committee and enhance this knowledge as promptly as possible. This co-operation has to be mutual.

4.4 The breeder is most strongly advised to use a written agreement (f.i. the example of the sales agreement of the "Vereniging het Nederlandse Kooikerhondje").

- e. that principally, the breeder only hands over a healthy puppy

Article 5 - Rights and obligations of breeders with regard to the Club in relation to breeding

5.1. Breeders who are a member of the Club and meet with the regulations as stipulated in Article 3 and 4 of these breeding regulations, are entitled to:

- a. obtain information regarding health, character and exterior of his breeding products
- b. obtain information regarding health, character and exterior of other Nederlandse Kooikerhondjes, as admitted in the "Clubregister".
- c. information about suitable breeding combinations

d. litter inventory

- 5.2 For the provisions described in subsection 5.1.a up to and including 5.1.e. of this Article, the breeder can turn to the secretary of the Information committee.
 - 5.3 Breeders who are a member of the Club report all litters bred by them. This has to be done by reporting the litter within one week after birth to the secretary of the Supervisory committee. A planned litter can also be reported directly after mating.
 - 5.4 For the provisions in the previous subsection, the breeder must use the form supplied by the Club. Please note that the breeder has to supply the information required, in as far as it is not yet in the possession of the Club. Checking the data will take place in advance when possible.
 - 5.5 A breeder who is a member of the Club, donates a contribution set by the Board, to the Club, for each Kooikerhondje bred by him and chipped on behalf of the Dutch Kennelclub.
 - 5.6 If a breeder who is a member of the Club, does not comply with the standards set in Article 3 and 4 and the provisions of the above subsection of this breeding regulations, he is no longer considered for the provisions set in Article 5.1.d and 5.1.e of this regulation.
- e. information about the litter on the puppy-information list

- 6.1 If a breeder and/or owner of a stud-dog, who is a member of the Club, does not comply with the standards set in Article 3 of this regulation, he/she has violated the rules. That breeder then automatically forfeits his rights stated in subsections 5.1.d and 5.1.e of this regulation.
- 6.2 In case one or more standards, as stipulated in Article 3.1, 3.2, 3.10 and 4 of this regulation have been violated, the Club's Board will first contact the person concerned. This breeder and/or stud-dog owner will be asked for his motives. In case of repeated violations the Board will report this officially in the Club's magazine. Should a member violate the provisions as stipulated in Article 3.1, 3.2, 3.10 repeatedly, the Board has the right to cancel his membership of the Club in accordance with Article 5, subsection 1.c of the constitution from the Club.
- 6.3 In case dogs are used for breeding that were excluded from breeding based on the Articles 3.4 up to and including 3.9 of this regulation, an official announcement of this action will be done by the Board in the Club's magazine and the member can be expelled conform Article 5 subsection 1.d of the constitution. Before making an official Board declaration, the breeder and/or stud-dog owner will be given the opportunity to explain why he has used these dogs.

Article 6 - Sanctions

Article 7 - Dispensation

Should rigorous application of articles stated in this regulation result in unreasonableness, and/or leads to any disproportionate disadvantage for the person involved, the Board, accompanied by a written motivation , grand dispensation for the provisions in Article 3.1, 3.2, 3.3, 3.10 and 4 of this regulation.

Article 8 - Changing this regulation

Any change in this regulation can only be decided during a General Meeting and by a majority of cast votes.

Article 9 - Final Clause

9.1 In cases where these regulations do not apply, or where there is a dispute regarding the application of them, decides, the Board in urgent cases, in all other cases the General Meeting.

9.2 The accused has the right to appeal against a decision mentioned in Article 9.1 of this regulation, at the Arbitration committee of the Club.